

Ersta Sköndal Bräcke högskola
Institutionen för socialvetenskap
Socionomprogrammet 210 hp

Preventivt arbete med våldsutövande män

Behandlarnas syn på framgångsfaktorer, maskulinitet och våld

Kristofer Eriksson

Socialt arbete och kunskapsutveckling 30 hp

SOC63, VT17

Examensarbete i socialt arbete, 15 hp

Handledare: Pelle Åberg

Examinator: Lars Svedberg

Sammanfattning

De första behandlingsmodellerna för våldsutövande män växte fram i USA på 1980-talet och den mest kända är Duluthmodellen. I den behandlingsmodellen utgår man från ett strukturellt feministiskt perspektiv där manlig dominans, makt och kontroll är centralt som förklaring till våld. I Sverige har behandlingen för våldsutövande män vuxit de senaste tio åren efter att regeringen avsatt resurser för att ta ett helhetsgrepp om problematiken kring våld i nära relationer. Fortfarande finns dock ett stort behov av insatser för män. Få studier visar på försiktigt positivt resultat och en problematisering kring vad de egentligen mäter behöver lyftas. De behandlingsmodeller som finns i Sverige blandar bland annat psykodynamiska och KBT-inriktade utgångspunkter och har därför en annan ingång när det gäller hur man ser på individfokuserade förklaringar såsom biologisk sårbarhet och anknytning. Denna studies empiri består av intervjuer med behandlare inom Alternativ till våld (ATV) och Manscentrum och en teoretisk utgångspunkt med maskulinitetsteorier har använts för att belysa behandlarnas syn på vad som är verksamt i behandling samt hur de ser på maskulinitet och våld utifrån sina arbetssätt. Resultaten i studien visar att arbetsalliansen är mycket viktig i behandlingsarbetet i syfte att på männens villkor närma sig våldsproblematiken och få dem att ta ansvar för våldet. I behandlingsarbetet är papparollen en viktig utgångspunkt för att skapa förändringsmöjligheter genom samtal om maskulinitet och för att nå fram till männens känsloliv genom mentalisering och anknytning. Strukturella förklaringar till våld används inte primärt i behandlingsarbetet, men är viktigt för behandlarna förståelse av en av många bakomliggande faktorer som formar män att använda våld och påverkar dem på individnivå.

Nyckelord

Våldsutövande män, våldspreventivt arbete, situationsvåld, terrorvåld, hegemonisk maskulinitet, könsmaktsordningen, anknytning, mentalisering, modellinlärning

Preventive work with violent men

The therapists' views on success factors, masculinity and violence

Abstract

The first treatment models for men who abuse women emerged in the United States in the early 1980's and the Duluth model is the most famous one. The treatment model is based on a structural feminist perspective, in which male dominance, power and control are central in the explanation of violence. In Sweden, treatment for violent men has grown over the past ten years after the government allocated resources in order to take a comprehensive approach to the problem of family violence. There is still a great need for interventions for men who abuse women. Few studies show results and questioning what they really measure is important. The treatment models in Sweden interfere with, among other things, Psychodynamic and Cognitive Behavioral Therapy (CBT) oriented starting points, and therefore have a different approach to individual focused explanations such as biological vulnerability and attachment. The empirical study consists of interviews with therapists in the treatment programmes Alternativ till Våld (ATV) and Manscentrum. A theoretical starting point with masculinity theories has been used to highlight the views on treatment and how the therapists talk about masculinity and violence based on their work methods. The results in the study show that the work alliance is very important in order to achieve trust between the therapist and the man in treatment. This is especially important in making the man in treatment comfortable in addressing the problem and taking responsibility for the violence. The role of the father in the treatment is an important starting point for creating change opportunities through conversations about masculinity. This is also important in getting through to the man's emotional life through mentalization and attachment. Structural explanations of violence are not used primarily in the treatment, but are an important knowledge for the therapists in understanding one of many underlying factors that shape men and affect them at an individual level.

Keyword

Abusive men, batterer intervention programs, situational couple violence, intimate terrorism, hegemonic masculinity, gender system, attachment, mentalization, modeling

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	5
1.1 Inledning	5
1.2 Problemformulering	6
1.3 Syfte	7
1.4 Frågeställningar	7
1.5 Studiens avgränsningar	7
2. Våldspreventivt arbete	8
2.1 Manscentrum	8
2.2 Alternativ till våld (ATV)	9
2.3 Våld i nära relation	10
3. Teori och begrepp	11
3.1 Hegemonisk maskulinitet	11
3.2 Maskulinitet och våld	12
4. Tidigare forskning	14
4.1 Duluthmodellen	14
4.2 Individfokuserade förklaringsmodeller till våld	15
4.3 Maskulinitetsforskning	17
4.4 Maskulinitet och våld i behandling	18
4.5 Sammanfattning av tidigare forskning	19
5. Metod	19
5.1 Genomförande och datainsamling	19
5.2 Semistrukturerade intervjuer	20
5.3 Analysmetod	21
5.4 Förståelse	22
5.5 Litteratursökning	22
5.6 Forskningsetik	23
5.7 Metodkritisk diskussion	24
6. Kategorisering av resultat	26
6.1 Framgångsfaktorer i behandling	27
6.1.1 Allians och tillit	27
6.1.2 Gruppbehandling	28
6.1.3 Struktur och strategi i behandling	28
6.2 Maskulinitetsaspekter i behandling	29
6.2.1 Papparollen	30
6.2.2 Män och känslor	30
6.3 Behandlarnas syn på maskulinitet och våld	31
6.3.1 Könsmaktsordningen	31
6.3.2 Maskulinitet och våld	32
7. Analys av resultat	34
7.1 Framgångsfaktorer i behandling	34
7.2 Maskulinitetsaspekter i behandling	35
7.3 Behandlarnas syn på maskulinitet och våld	36
8. Slutsatser	37
9. Diskussion	37
Referenser	40
Bilaga 1. Intervjuguide	44

1. Bakgrund

Kapitlet avser att presentera ämnet och ge en bild av hur behandlingsarbetet med våldsutövande män ser ut i Sverige. Därefter följer problemformulering, syfte, frågeställningar och studiens avgränsning.

1.1 Inledning

Våldspreventivt arbete med våldsutövande män har sin början i USA på 1980-talet och är en relativt ny behandlingsform. Det mest framstående behandlingsprogrammet, *Domestic Abuse Intervention Project* (DAIP), även kallad *Duluthmodellen*, togs fram i Minnesota och har med sitt könsmaktsperspektiv som utgångspunkt för våld varit tongivande för många efterföljande verksamheter. Idag är våldspreventivt arbete med män på frammarsch och verksamheterna växer och blir fler i takt med att problematiken också uppmärksammas i större utsträckning (SOU 2015:55; SKL, 2011).

Behandlingsarbetet i Sverige med våldsutövande män har framför allt inspirerats av *Alternativ til vold* (ATV); en semistrukturerad behandlingsmodell som växte fram i Norge på slutet av 80-talet. I övrigt har även den manualbaserade Duluthmodellen också legat till grund för arbetet inom framför allt kriminalvården, men även inom kommunala verksamheter och andra organisationer med behandling på frivillig väg (SKL, 2011). ATV-inspirerade verksamheter finns idag på flertalet ställen i Sverige där fyra verksamheter är knutna till norska behandlingscentrum mot våld, ATV och har samarbetsavtal med dem (SKL, 2011; ATV, 2017). I Stockholmsregionen finns två av dessa ATV-verksamheter, en i Täby och en i Nacka, som en integrerad del av socialtjänsten. Manscentrum startade 1988 är en av de tidigt etablerade verksamheterna i Sverige som arbetar med behandling med våldsutövande män. Verksamheten är en ideell organisation som ingår i det nationella nätverket Rikskriscentrum där totalt 30 verksamheter är anslutna (<http://www.manscentrum.se>; <http://www.rikskriscentrum.se>). I Stockholmsområdet finns två verksamheter, en i Haninge och en på Södermalm. Den arbetsmodell och de strategier som Manscentrum och ATV-verksamheter arbetar efter har övergripande många likheter när det gäller grundsynen på arbetet. Strävan under behandlingen är att männen ska inse sitt ansvar för våldet. Arbetsmodellerna bygger på en stor spridning av teoretiska perspektiv med bland annat både psykodynamiska och KBT-inriktade utgångspunkter (SKL, 2011; Socialstyrelsen, 2010).

Stöd för de modeller som används i Sverige är ofta hämtade från andra länder då forskning som rör insatser för våldsutövare görs i väldigt liten omfattning i Sverige. Dock finns utvärderingar, som genomförts av Socialstyrelsen, av flera av dessa program som visar på försiktigt positivt resultat men svårigheter med hur man ska mäta effekterna av insatserna påpekas (SOU 2015:55). Detta betyder att vi i dagsläget inte har en helhetsbild av hur behandlingen ser ut och fungerar och det finns en teoretisk spridning liksom olika idéer om vad som är verksamt i behandling. Hanteringen av våldsutövare i Sverige har tidigare haft sin tyngdpunkt kring våld som ett brott och kretsat kring kriminalvård (SOU

2015:55). I samband med förslaget att tydliggöra socialtjänstens ansvar för brottsoffer som framgår i prop. (2006/07:38 s. 25) förtydligades också socialtjänstens ansvar att ta ett helhetsgrepp gällande våld i nära relationer. Insatserna skulle även inkludera våldspreventivt arbete riktat mot våldsutövarna. Regeringen avsatte därför resurser till kommunerna och de fristående verksamheternas arbete med våldsutövande män, vilket resulterat i att befintliga verksamheter kunnat utvecklas och att nya tillkommit inom såväl socialtjänst och hälso- och sjukvård som frivilligorganisationer (Socialstyrelsen, 2010; SOU 2015:55). I Socialtjänstlagen betonas enbart ansvaret för de våldsutsatta och därför saknas lagregler som understryker kommunernas skyldighet att arbeta med klientgruppen våldsutövare (Socialtjänstlagen [SoL], SFS 2001:453, 5 kap. 11 §).

När det gäller synen på våld och män inom forskning menar SKL (2011) att manlighet och våld historiskt kretsat mycket kring individuella förklaringar. Exempelvis har man använt ett evolutionspsykologiskt eller biologiskt perspektiv, där våldstendenser huvudsakligen har ansetts komma inifrån. Fokus har då varit exempelvis fysisk styrka, hormoner som främjar tävlingslust och aggressivitet samt psykiska besvär och andra avvikelser som grund för samhällets allmänna förklaring till beteendet. Det råder idag konsensus inom forskningen på området att våld är kopplat till makt, kön och sociala och strukturella fenomen, och de olika förklaringsmodellerna integreras idag mer med varandra. Att integrera olika teorier och förklaringsmodeller för att förstå och förklara olika behandlingsinsatsers effekter har därför blivit mer komplext och dynamiskt snarare än att handla om enkla orsaksförklaringar. Könsmaktstrukturen, som ses som en av de centrala delarna, betraktas därför i modern forskning med utgångspunkt i en socio-ekologisk förståelse där individen ses i sin kontext utifrån både individuella och strukturella faktorer (SOU 2015:55).

Forskning visar att våld och maskulinitetsnormer är nära sammankopplade och att dessa normer legitimerar våld, speciellt män emellan. Män som utövar våld mot kvinnor blir ofta skambelagda av andra män, medan våld mellan män kan ge status. Detta medför att de män som slår kvinnor, ofta på grund av känslor av skuld och skam, förnekar och fränsäger sig ansvar för våldet (SOU 2015:55; Gottzén, 2013). Connell (1999) menar att det handlar om en genusordning som i grunden bygger på en manlig dominans som befäster och legitimerar våld och skapar en ojämställdhet mellan könen som i sin tur ger män stora fördelar i samhället. I samma veva som våld förknippas med maskulinitet och styrka har patriarkaliska definitioner av femininiteter kopplats samman med exempelvis beroende och rädsla. Maskulinitetsfrågan anknyter därför med frågor kopplade till jämställdhet och arbetet att förändra normer kring manlighet, makt och våld i syfte att förändra och utjämna könsskillnader i samhället (SOU 2015:55).

1.2 Problemformulering

Våld i nära relation är ett stort samhälls- och folkhälsoproblem och ett brott mot mänskliga rättigheter (SKL, 2011; SOU 2015:55). Kvinnor och barn är särskilt utsatta och det finns ett stort mörkertal av drabbade. I genomsnitt dör 17 kvinnor per år på grund av våld som utövats av en nuvarande eller

tidigare partner (Socialstyrelsen, 2016; BRÅ, 2014). Män som utövar våld mot kvinnor beläggs med skam vilket gör att det är svårt att komma åt problemet och många nekar till att våldet ägt rum (Gottzén, 2013; SOU 2015:55). I socialtjänstlagen (SFS 2001:453) finns i dagsläget ingen lagstadgad skyldighet för nämnden att arbeta med de våldsutövande männen, vilket kan ha inverkan på att utbudet av behandling är bristfälligt. I Sverige har fristående verksamheter som ATV och Manscentrum varit tongivande för hur behandling av våldsutövande män ser ut, den här typen av verksamhet växer, men är idag få till antalet (SKL, 2011; SOU 2015:55). Forskning visar att våld och maskulinitet hör samman och att manlig dominans legitimerar våld genom makt och kontroll (Connell, 1999). Dessa makt- och kontrollaspekter yttrar sig på individnivå som ett upprätthållande av en fasad där maskulina normer som styrka och avvisande av emotioner utlöser försvarsmekanismer som vidare utlöser våld (Johansson, 2000; Eliasson, 2000). I SOU (2004:121) framkommer att arbetssättet i svensk kontext fokuserar på både individuella och strukturella förklaringar som grund för vad som ska vara verksamt i behandling. Behandlarnas syn på maskulinitet och förändringsarbete kan utgöra en grund för hur de kan hjälpa männen att bryta mönster av våldsbeteenden.

1.3 Syfte

Syftet med studien är att lyfta fram vad behandlare på ATV och Manscentrum anser är verksamt i behandlingsarbetet med våldsutövande män, samt att identifiera behandlarnas syn på maskulinitet för att få en förståelse för vilken maskulinitetsdiskurs som ligger till grund för behandlingsarbetet. Som analysredskap kommer maskulinitetsteorier på strukturell och individuell nivå att användas.

1.4 Frågeställningar

- Vad uppger praktikerna är verksamt i behandling med våldsutövande män och vad grundar de dessa observationer på?
- Hur resonerar behandlare om betydelsen av maskulinitet och mansideal när det gäller behandling av våldsutövande män?

1.5 Studiens avgränsningar

Våld i nära relationer utövas inte enbart av män. Enligt forskning som BRÅ (2014) redovisar uppger 7 procent av kvinnorna och 6,7 procent av männen att de utsatts för antingen psykiskt eller fysiskt våld i nära relation. Forskningen visar dock att kvinnor i högre grad utsätts för grövre misshandel och att det är tio gånger vanligare att våldet resulterar i behov att uppsöka vård hos exempelvis läkare, sjuksköterska eller tandläkare. Mäns våld mot kvinnor är också i högre grad upprepat (Socialstyrelsen, 2016). När det kommer till fysisk misshandel av närstående skiljer sig också statistiken mellan män och kvinnor då 45 procent av kvinnorna och 10 procent av männen uppger att den som misshandlat är en närstående (<http://www.bra.se>). De verksamheter som studien avgränsar sig till tar även emot

kvinnor med samma problematik och ATV i Norge redovisar att när det kommer till könsfördelningen av våldsutövare som söker behandling är ratiot mellan kvinnor och män 1:4 (ATV, 2017). Studiens avgränsning att enbart belysa behandlingsarbete med män och våld beror på att män utgör den centrala gruppen när det kommer till våldsutövare.

SKL (2011) beskriver att våldsförebyggande arbete eller våldsprevention delas in i tre kategorier: *universellt*, *selektivt* och *indikativt*. Studien har avgränsats till våldsförebyggande arbete av kategorin indikativa insatser, som innebär insatser som riktar sig till individer där det finns en känd våldsproblematik av mer akut karaktär. Studien avgränsas också till våld i nära relationer med huvudfokus på våld av fysisk karaktär.

Studiens teoretiska utgångspunkt att fokusera på maskulinitetsteorier har valts med anledning av att det betonats, i de rapporter jag tagit del av, som ett centralt och viktigt analysredskap för att förstå mäns våld. Avgränsningens huvudsyfte är i synnerhet att ringa in mansideal och maskulinitetsnormer och hur dessa synliggörs i behandlingen i syfte att få en förståelse för hur man talar om manlighet och maskulinitet under förändringsarbetet med våldsutövaren. De verksamheter som den empiriska studien grundar sig på är öppna verksamheter, vilket innebär att de män som söker sig dit kan göra det utan remiss eller biståndsbeslut från hälso- och sjukvården eller socialtjänsten på frivillig väg, men ATV-verksamheterna erbjuder även behandling som biståndsbeslut, då de är anslutna till socialtjänsten.

2. Våldspreventivt arbete

I kapitlet beskrivs delar av de verksamheter som i huvudsak är tongivande och arbetar med behandlingsinsatser för våldsutövande män i Sverige, deras huvudsakliga utgångspunkter i arbetet samt metoderna i korta drag. Vidare beskrivs definitioner och kategoriseringar av våld.

2.1 Manscentrum

I Stockholmsregionen finns två verksamheter knutna till det nationella nätverket, Rikskriscentrum. Den ena finns på Södermalm (Manscentrum Stockholm) och startade redan 1988 och den andra i Haninge som kom till 1999. På verksamheternas respektive hemsidor kan man läsa att behandlingsmodellen bygger på en kanadensisk metod som heter CIRV (Centre for Violence Intervention and Research) och att den metodiken har utvecklats över tid. På mottagningarnas respektive hemsidor kan man också läsa att Manscentrum Stockholm beskriver sin arbetsmetodik som ”terapi med pedagogisk profil” medan Manscentrum Östra Södertörn beskriver sitt arbetssätt som att ha ett ”psykodynamiskt, systemteoretiskt och kognitivt perspektiv” (<http://www.manscentrum.se>; <http://www.manscentrumsodertorn.se>). Manscentrum Östra Södertörn beskriver också att behandlingsformerna är hämtade från internationellt beprövade metoder och även inspirerats av ATV i Norge, samt Manscentrum i Stockholm. Den huvudsakliga grunden för metoden beskrivs vara CIRV. I Eriksson, et al. (2006) beskriver författarna att det inte varit möjligt att följa upp och beskriva metoden

mer ingående då CIRV inte längre finns med på den kanadensiska listan över mottagningar för våld i nära relationer. Eliasson (2000) beskriver att Mancentrum arbetar utifrån en ostrukturerad modell och följer på så vis inte ett i förväg utstakat schema för behandlingen. Manscentrum beskriver att män med våldsproblematik både erbjuds behandling i form av enskilda samtal och gruppterapi. Behandling i grupp kom till under tidigt 90-tal och är inspirerad av CIRV i Montreal. De beskriver vidare att behandlingen ofta tar avstamp där männen befinner sig för tillfället och att filosofin handlar om att göra männen så delaktiga som möjligt i sin egen förändringsprocess genom att lyfta männens egna frågeställningar kring sin livssituation. Vidare beskrivs en tidsperiod på 15 veckor för att kunna nå resultat med behandlingen, men att de flesta behöver mer tid. Manscentrum menar att det är engagemang och alliansbyggande med klienterna som är det viktiga under behandlingen. De beskriver också att enligt deras erfarenhet har bara ett fåtal män återfallit i våldsutövande. En av de stora framgångsfaktorerna handlar om motivationen och att lära sig de redskap som behövs för att undvika att använda våld samt att se sitt ansvar och de konsekvenser som våldet orsakat. De framhåller vidare att när mannen kommer till insikt om att han är den stora förloraren brukar försvarsfasaden spricka upp och genom det skapas bättre förutsättningar för att ta på sig ansvaret (<http://www.manscentrum.se>). Eliasson (2000) menar att en modell som utgår från kvinnornas skyddsbehov gör att bemötandet gentemot männen får inslag av kontroll och tillrättavisningar som i förlängningen skapar ett motstånd hos männen och inte bidrar till långsiktig förändring (s. 18). Istället läggs tonvikten vid att förändra tankegångarna hos männen genom att undersöka försvarsmekanismer som ligger till grund för ett våldsamt beteende.

2.2 Alternativ till våld (ATV)

Norska ATV har inspirerat många verksamheter i Sverige och var först i Norden med arbetet med våldsutövande män (SOU 2015:55). ATV i Norge har idag även behandlingssamarbete och fristående ATV-verksamheter i Sverige i Täby, Nacka, Kalmar och Jönköping (ATV, 2017). Metoden bygger på ett semistrukturerat arbetssätt med teoretiska utgångspunkter i könsmaktsperspektiv och individuella förklaringar (SKL, 2011). Vidare beskrivs ATV:s behandlingsmetoder bygga på att mannen ska ta ansvar för sitt våldsamma beteende genom att arbeta med känslor kopplade till vanmakt. Våldet ses också som en del i mannens maktutövande och styrning mot att åstadkomma kontroll. Vidare utgår man också från våldet som en säkerhetsrisk för övriga familjemedlemmar (Socialstyrelsen, 2010). Behandlingen kretsar kring olika teman som exempelvis: *våldet*, *ansvaret*, *sammanhanget*, *konsekvenserna* och *alternativ till våld*. Det första temat handlar om att kartlägga våldet enligt den första, den senaste och den värsta händelsen, i syfte att mannen ska närma sig sitt problem. Under nästa tema läggs fokus på att mannen ska lära sig att ta ansvar för sina handlingar. Vidare jobbar man med sammanhanget som våldet uppstår i. I de två sista temana arbetar behandlarna och männen med känslor kopplade till våld, såsom vanmakt och ett synliggörande av de konsekvenserna som våldet får. Slutligen arbetar man med redskap och verktyg för att hjälpa männen att hitta andra

handlingsstrategier som alternativ till våldet (SKL, 2011). ATV erbjuder behandling både enskilt och i grupp och under de inledande samtalen görs en kartläggning av våldets omfattning och klientens inställning till behandling. Den gruppbehandlingsmodell som används på ATV följer åtta olika teman som exempelvis, *vad är våld, ansvar för våldet, far och barn, sexualitet och alternativ till våld*, och dessa teman går i cykler. Idén bygger på att männen medverkar i 24 veckor och på så vis går alla medlemmar igenom dessa åtta temana tre gånger. Gruppverksamheten bygger på att deltagarna hjälper varandra genom att dela med sig av sina erfarenheter och stötta varandra i problematiken (s. 106-107).

2.3 Våld i nära relation

Våld i nära relationer är ett brett begrepp och innefattar alla typer av våld mellan närstående. Det kännetecknas av att det finns ett nära band mellan våldsutövaren och den våldsutsatta, att det ofta sker i hemmet samt att kvinnor är särskilt drabbade (<http://www.nck.uu.se>; Socialstyrelsen, 2016). På Socialstyrelsens hemsida beskrivs definitionen av våld och utsatthet i nära relationer och delas in i kategorierna *fysiskt våld, sexuellt våld, psykiskt våld, social utsatthet samt materiell/ekonomisk utsatthet*. Fysiskt våld innefattar exempelvis slag, sparkar, knuffar och att hålla fast någon. Sexuellt våld beskrivs som påtvingade sexuella handlingar av olika slag. Psykiskt våld innefattar exempelvis indirekta eller direkta hot samt förföljelse. Social utsatthet beskrivs som att bli hindrad från att medverka i sociala aktiviteter och träffa vänner eller släkt etcetera. Materiell/ekonomisk utsatthet beskrivs exempelvis handla om att ha sönder materiella ting med avsikt eller skapa negativa konsekvenser genom att skriva kontrakt som försämrar för den andra parten (<http://www.socialstyrelsen.se>). Per Isdal (2001) har en definition av våld som uppmärksammas inom fältet: ”Handlingar mot en annan person, som smärtar eller skadar, skrämmer eller kränker, eller får en person att göra eller avstå från att göra någonting mot sin vilja, är att betrakta som våld” (s. 34).

Johnson (2008) skiljer ut våldets olika huvudkaraktärer och tar bland annat upp *terrorvåld* (Intimate Terrorism) och *situationsvåld* (Situational Couple Violence). Johnson beskriver *terrorvåldet* och lyfter att det övergripande handlar om att ta makten över en annan person genom olika typer av kontrollerande och våldsamma beteenden, som exempelvis ekonomiskt våld, hot om våld, fysiskt våld, övertagande av makt över hemmet och kontroll över barnen. Detta kontrollerande innebär inskränkningar av frihet där våldsutövaren förfogar över källan till information, pengar och andra saker i familjens närhet. I huvudsak handlar det om att ta sig rätten att bestämma över någon och författaren lyfter ett uppvisande av manlig dominans som karaktärsdrag. *Situationsvåld* beskrivs som den vanligaste typen av våld i nära relationer och bygger inte på kontrollerande på samma sätt, utan är mer kopplat till känslor och provokationer där enskilda specifika händelser utlöser tillfälligt eller kroniskt våld. Författaren beskriver att våldstypen innefattar allt från en lätt örfil till grovt upprepat våld och att våldet kan växla mellan parterna. Författaren understryker att beskrivningen av denna våldstyp inte ska uppfattas som mindre allvarlig. Han beskriver vidare att det ofta kan handla om en känsla av maktlöshet och brist på förmåga att hantera en specifik situation som sedan utlöser våldet.

3. Teori och begrepp

Utifrån studiens frågeställningar tolkas och analyseras materialet från intervjuerna med maskulinitetsteorier på strukturell och individuell nivå. Det övergripande strukturella synsättet i denna studie kring mäns våld mot kvinnor tar avstamp i Connells (1999) teori om *hegemonisk maskulinitet*. Teorin fördjupas och breddas sedan utifrån andra infallsvinklar om vilka konsekvenser det får för jämställdhet mellan könen och hur mansideal och normer på individnivå påverkar identitetsskapandet.

3.1 Hegemonisk maskulinitet

Connell (1999) beskriver komplexiteten kring maskuliniteter och menar att det inte bara handlar om att urskilja olika typer, utan även om hur genusrelationerna mellan män förhåller sig till varandra. Connell beskriver fyra olika maskuliniteter som bygger på *hegemoni*, *underordnande*, *delaktighet* och *marginalisering*. *Hegemonisk maskulinitet* grundar sig i ett legitimerande av makt och handlar om hur tolkningsföreträde skapas utifrån patriarkala strukturer. Genom att se hur våra institutioner i samhället är ordnade och hur de högsta nivåerna domineras av maskulinitet menar författaren att strukturerna skapar förutsättningar för upprätthållande av auktoritet och makt. Detta skapar också en idealiserad bild av en man som genom både genusordningen och kulturella faktorer upprätthåller och legitimerar en norm som både män och kvinnor positionerar sig efter. Connell menar också att hegemoni är föränderlig. Genom att utmana patriarkatets villkor och strukturer kan nya grupper skapa en ny hegemoni.

Den *underordnade maskuliniteten* betraktat utifrån mäns genushierarki beskrivs av Connell (1999) som en utestängning från de vita heterosexuella männens ramverk av normer, där symboliska värden speglar hur en man ska vara vilket vidare legitimerar en dominans. Vidare tar författaren upp förtrycket mot de homosexuella männen och beskriver att män som antagit typiska feminiteter tillhör denna kategori av maskulinitet. Mattsson (2011) understryker att denna maskulinitet och underordning inte behöver betyda att mannen är underordnad en kvinna. Hon menar vidare att Connell inte problematiserar den underordnande maskuliniteten i förhållande till kvinnor och att teorin fokuserar på maskuliniteter i förhållande till varandra. Mattsson beskriver också att fenomenet måste förstås utifrån andra kategoriseringar, kopplat till kön, som exempelvis sexualitet, klass och etnicitet. Något som hon menar att Connell tar upp, men inte fördjupar i sin teoretiska modell.

Den tredje kategorin, den *delaktiga maskuliniteten* beskrivs av Connell (1999) utgöra de grupper av män som upprätthåller den hegemoniska maskuliniteten genom att dra nytta av de patriarkala strukturerna. Detta sker genom kvinnors och andra mäns underordnande och utan direkt delaktighet i kampen för makt och inflytande. Författaren menar vidare att det är få män som egentligen lever upp till den hegemoniska maskuliniteten och att det snarare är en norm som alla män kan dra nytta av. Johansson (2000) menar att den delaktighet som Connell beskriver också präglas av en *förhandling*. Förändringar i relationen mellan könen spiller över på andra nivåer i både vardagslivet och arbetslivet

och skapar en grund för nya diskussioner om den traditionella rollfördelningen. Författaren lyfter även det ökade ifrågasättandet av att män och kvinnor har olika biologiska förutsättningar och menar att den debatten också sätter press på män att lämna ifrån sig maktpositioner. Johansson menar att denna förhandling med kvinnor och andra män blir en grogrund för förändring av maskulinitetsnormer och den hegemoniska maskuliniteten. Dock menar författaren vidare att det faktum att exempelvis män generellt har högre inkomst, tenderar att förstärka mönstret av delaktighet snarare än förhandling, då förändringar kan leda till ett bevakande av privilegier. Johansson lyfter också den *oppositionella* och *nostalgiska positionen* där två polariserade extremer av mansgrupper bildas; den oppositionella med en stark kritisk inställning till den manliga dominansen och den nostalgiska som tenderar att skapa ett försvar genom en anti-feministiskt hållning.

Connell (1999) menar att en inre genushierarki bara ger oss en dimension av hur grupper av män kategoriseras utifrån normer. Hon menar också att andra strukturer som klass och etnicitet spelar in på hur olika maskuliniteter kan analyseras och ses utifrån varandra. Den *marginaliserade maskuliniteten* handlar om hur män från underordnade klasser eller andra etiska grupper underordnas den vita hegemoniska maskuliniteten. Här utgör andra aspekter av gruppens tillhörighet grunden för rangordningen i hierarkin. Hon beskriver vidare att den inte handlar om fixerade grupper av arbetarklass- och medelklassmaskuliniteter utan att de olika dimensionerna av både klass, ras och andra genusfaktorer rör sig parallellt med varandra. Connell beskriver exempelvis att en ”svart atlet” kan utgöra en förebild för den hegemoniska maskuliniteten, men att det handlar om ett undantag från den egentliga positionen i hierarkin. Johansson (2000) menar att marginaliseringen av männen påverkas i och med att kvinnor skaffar sig maktpositioner i samhället. Män som exempelvis tidigare har byggt sin identitet kring klassiskt manliga yrken väljer att antingen slå vakt om sina fördelar eller förespråka en förändring. Författaren talar om motreaktioner som ovan nämnts, vilket kan resultera i ett förstärkande av en traditionell syn på jämlikhet och kön. Risker finns då att männen inte identifierar sig med det nya sättet att tänka och därför inte engagerar sig i arbetet för jämställdhet.

3.2 Maskulinitet och våld

Den dominerande manligheten laddas med olika maktuttryck som bland annat fysiskt våld (Johansson 2000). En förklaring som lyfts av Jönson (2010) och som kopplas till en gren av feministiska perspektiv på våld är begreppet *könsmaktsordningen*. Mannen utövar våld och kontroll gentemot kvinnan och den manliga dominansen och våldet normaliseras och skapar en över- och underordning mellan könen. För kvinnorna innebär den manliga överordningen också exempelvis sämre villkor i arbetslivet, mindre inflytande och sexism. Connell (1999) lyfter att strävan efter dominans som våldet ger uttryck för inte bara upprätthåller maktordningen gentemot kvinnor utan även används bland grupper av män för att hävda sin maskulinitet och rangordning i hierarkin. Författaren pekar vidare på det som hon kallar *kristendenser* och menar att våld som maktmedel också visar på en ofullkomlighet, då en legitim hierarki inte skulle behöva försvaras med våld. Johansson (2000) menar att våld som

maktmedel handlar om att upprätthålla gränser. En förklaring till våldet kan beskrivas som ett försvar gentemot upplevda hot mot identiteten. Genom att använda våld upprätthålls istället en illusion av en stabil identitet. Kontroll är ett av nyckelorden när det gäller dominans. Genom en gradvis förlust av den kontroll som ska försvara en identitet, används våld för att avvisa emotioner och upprätthålla fasaden. Genom att avvisa emotioner och disciplinera sig i ett icke reflexivt identitetsskapande byggs murar av försvar som värjer sig från allt som kopplas samman med känslor, svaghet och mjukhet. Umberson et al. (2003) visar i sin studie att maskulina drag som yttrar sig i ett undertryckande av känslor i kombination med avsaknad av förmåga att hantera stress kan kopplas samman med ett våldsbeteende. Författarna har i sin studie sammanfogat forskning om stress och maskulinitetsteorier och hittat ett samband när det gäller männens kontakt med det inre känslolivet i relation till sina personliga förhållanden och betydelsen av dessa aspekter när det gäller våldsutövande. Eliasson (2000) menar att en strävan efter makt och kontroll ofta bottnar i känslor av vanmakt och rädslor att bli övergiven. Att ha en sviktande självkänsla och sakna brist på tillit och trygghet ökar också sårbarheten i relationen och flykt från känslor att inte duga. Författaren lyfter vidare att en tro på sig själv att klara olika situationer sannolikt minskar våldsbenehagenheten. Våld beskrivs också kunna vara ett uttryck för en bestraffning vid missförstånd. Eliasson tar upp ett exempel där partnern pekar på brister som då upplevs som ett hot och en handling av ren elakhet. På så sätt kan det uppfattas som att kraven som ställs inte kan uppnås och kommunikationsmissförstånd och känslan av att bli ifrågasatt utlöser ett försvar som resulterar i en våldshandling. Författaren skriver ”Våldshandlingar framstår ofta som medvetna, med syfte att återfå kontroll över situationen. De är samtidigt manifestationer av föreställningar om att man inte har någon chans att undvika det som hotar” (s. 25). Gottzén (2013) menar att skamkänslor bland annat kan uppstå när en negativ självbild speglas genom andra och känslan av att man gjort något orätt infinner sig. Ett erkännande av skamupplevelsen bekräftar därför en otillräcklighet eller underlägsenhet och ett undantryckande av dessa känslor kan resultera i försvar i form av våld.

Genom att se Connells teorier om hegemonisk maskulinitet utifrån ett strukturellt perspektiv skapas en förståelse för hur patriarkala strukturer i samhället formar män och normer för maskulinitet. Vidare kopplas här det strukturella perspektivet samman med identitetsskapandet på individnivå. Genom de normer och strukturer som påvisas av Connell tar sig forandet av maskuliniteten uttryck i form av ett icke reflexivt identitetsskapande. Denna process skapar en hårdhet som genom försvarsmekanismer och avvärjande av emotioner bygger upp en mur mot sårbarhet. Denna mur isolerar det inre känslolivet från det kognitiva som vidare får konsekvenser för hur man förstår sig själv och kan tyda sina impulser och signaler. De olika perspektiven får följder för hur angrepp mot fasaden därför kan behöva försvaras. Då mäns makt och kontroll utmanas på ett individuellt- och strukturellt plan tycks därför risken för våld öka. Patriarkala föreställningar om maskulinitet laddas med egenskaper som styrka och feminitet med svaghet vilket kan tänkas utgöra grund för den gränsdragning som gör mäns våld mot kvinnor tabubelagd och därför skambelagd. Denna manliga makt och kontroll handlar till

synes om ett förtryck som bygger på en känsla av otillräcklighet som försvaras genom en fysisk styrkedemonstration. Detta förstärker resonemanget om att våld kan utlösas genom känslor av vanmakt. Studiens teoretiska utgångspunkt utgör ett ramverk för att kunna tolka den empiri som samlats in. Att se maskulinitetsteorier på olika nivåer skapar därför ett bredare analysredskap för att kunna förstå hur arbetet med maskulinitet och mansideal kan angripas under behandling och hur strukturer i samhället påverkar identitetsskapandet.

4. Tidigare forskning

I det här kapitlet beskrivs kunskapsläget i området som rör studien. Inledningsvis presenteras ursprungsmodellen, DAIP och forskning om vad som är verksamt i behandlingsarbetet. Vidare presenteras en studie från Norge som belyser individfokuserade förklaringar till våld i nära relationer som sedan knyts samman med studiens huvudsakliga teoretiska utgångspunkt vad gäller våld och maskulinitet.

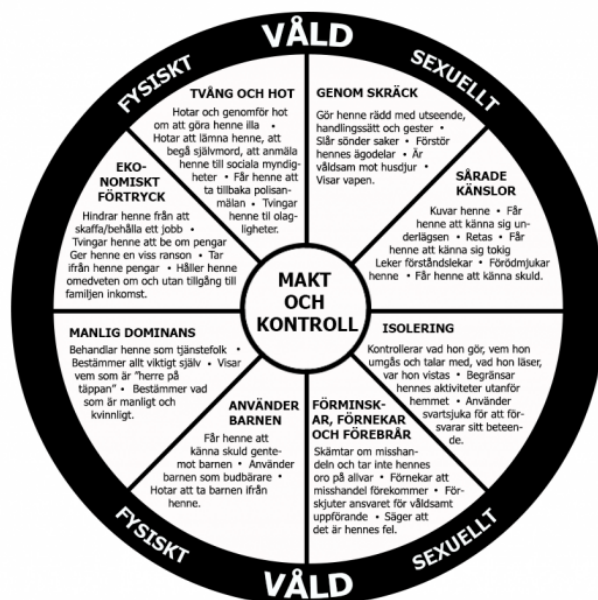
De olika perspektiven som lyfts fram är menade att skapa en förståelse för olika uppfattningar inom området. En generell uppdelning är att mer psykodynamiskt orienterade behandlingsmodeller har en mer individfokuserad utgångspunkt, där livshistoria, känslor och andra faktorer är viktiga. Beroende på balansen mellan olika teoretiska utgångspunkter får ingången för behandling olika tyngdpunkter och belyser därför problematiken från olika sidor. Både behandlingsmodellerna på Manscentrum och ATV bygger delvis på psykodynamisk grund, men har även hämtat inspiration från exempelvis kognitiva metoder (Socialstyrelsen, 2010; SOU 2004:121; Böhm, 2008). Även om det på övergripande nivå råder konsensus kring feministiska förklaringar får olika perspektiv på problemet mäns våld mot kvinnor betydelse för hur behandlingen läggs upp. Ursprungsmodellerna som exempelvis Duluthmodellen lägger särskild vikt vid strukturella feministiska förklaringar till våld då behandlingen bygger på våldsutsatta kvinnors berättelser om våldet (SKL, 2011). En aspekt som SKL tar upp är att det finns ett stort motstånd bland männen som behandlas när det gäller frågor som exempelvis rör könsmaktsordningen och att det behöver mogna fram under behandlingen.

4.1 Duluthmodellen

Duluthmodellen även kallad *Domestic Abuse Intervention Programs* (DAIP) startade i Minnesota 1980 för att göra något åt problemen kring våld i nära relationer. Genom att sätta sig in i alla inblandade organ och straffsystemet med lagar och politik för att få en helhetssyn över systemet utformades sedan en modell för behandling. På grund av att våldsutövaren sällan blev dömd, om inte våldet var av särskilt allvarlig karaktär, ville man synliggöra den problematik som fanns under ytan. Interventionsprogrammet skulle därför motverka våld i nära relation med utgångspunkt utifrån de våldsutsatta kvinnornas egna erfarenheter och genom att betona männens ansvar för våldet. För att kunna förändra förutsättningarna för de våldsutsatta utgick projektet från att skapa samarbete och

samordnande mellan viktiga instanser såsom polis, boenden för utsatta kvinnor och domstolar för att kunna skydda de utsatta på ett bättre sätt. Modellen byggdes upp utifrån kvinnornas problembeskrivningar för att på bästa sätt kunna hjälpa dem med hur de ska konfrontera våldet och stödja männen som bestämt sig för att sluta slå (<http://www.theduluthmodel.org>). Den vanligaste behandlingsformen är gruppinterventioner och Saunders (2008) har sammanfattat den senaste forskningen och de huvudsakliga komponenterna dessa program består av. Den vanligaste modellen i USA är Duluthmodellen och det framgår i studien att av 276 program så beskriver 53 procent av dessa verksamheter att de grundar sig på denna modell. En stor andel beskrivs också bygga på KBT-inriktad behandling som utgör 49 procent av behandlingsformerna.

I huvudsak inriktar sig Duluthmodellens angreppssätt på makt och kontroll där

DOMESTIC ABUSE INTERVENTION PROJECT
202 East Superior Street
Duluth, Minnesota 55802
218 - 722 - 2781
www.duluth-model.org

jämställdhetsaspekter är centrala för att hjälpa männen att se negativa effekter av traditionella maskulina mansideal, där manlig dominans är en utgångspunkt. Strategier används för att lyfta aspekter kring kontroll för att skapa en medvetenhet kring och bryta ett mönster av kontrollerande beteende. Man lyfter också isolering, nedvärderande språk och kontroll över ekonomi och andra medel. Genom ett synliggörande av hur tanke och handling hänger ihop finns även kognitiva förhållningsätt i Duluthmodellen då man arbetar utifrån att negativa tankegångar och känslor tar sig uttryck i ett våldsamt beteende

(Saunders, 2008). *Makt- och kontroll-hjulet* är Duluthmodellens klassiska verktyg som skapades på 1980-talet och används världen över. Modellen bygger på kvinnors berättelser om deras erfarenheter kring att varit utsatta för våld och vad som karaktäriserade våldet (<http://www.theduluthmodel.org>). Bilden ovan är hämtad från Kvinnojouren ADA:s hemsida (<http://www.kvinnojouren-ada.nu>).

4.2 Individfokuserade förklaringsmodeller till våld

Det finns flera förklaringsmodeller som ringar in olika centrala delar när det kommer till orsaker till våld vilka nämnts i inledningen. I en norsk studie från Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, som går under namnet ATVT-projektet (alternativ til vold – terapiprojektet) har 192 våldsutövande män, som varit aktuella för behandling inom ATV, medverkat i en

kartläggningssstudie. I studien betonas särskilt att mönster av våld i nära relation under uppväxten föder nya liknande mönster (Askeland et al., 2012). Murrell et al. (2007) lyfter i sin amerikanska studie *socialinlärningsteori* och *modellinlärning* och visar på samband mellan att ha bevittnat och blivit utsatt för våld som barn och våld i nära relationer i vuxen ålder. Författarna visar dels på evidens som pekar på att en direkt utsatthet för våld under barndomen kan skapa ett mer generellt våldsbeteende och som förälder ett våldsbeteende specifikt riktat gentemot sina barn. Ett bevittnande av våld i barndomen kunde knytas till flest antal fall av våld i nära relation bland de 1099 männen som deltog i studien i USA. Författarna problematiserar sin studie och nämner bland annat att de inte haft en icke-våldsamt kontrollgrupp att jämföra med. Det gör att de män som blivit utsatt för våld som barn och inte är våldsamma som vuxna inte representeras. Urvalet består av män som blivit arresterade för misshandel i området och utgörs till 85 procent av afro-amerikaner, vilket kan vara problematiskt ur validitets-synpunkt. Vidare menar författarna att förklaringen till våldet kan utgöra en sköld och ett försvar för att inte ta ansvar för sina egna handlingar då man är offer för sina omständigheter. Eliason (2000) skriver ”Det kan inte uteslutas att män som själva utsatts för eller upplevt våld på nära håll är mer våldsbenägna än andra, men det kan inte användas som förklaring i alla de fall där män som saknar dessa upplevelser tar till våld” (s. 23-24). Författaren menar att det måste finnas fler bakomliggande orsaker än självupplevt våld.

I ATVT-projektet redovisas potentiella traumatiska erfarenheter som beskrivs som *relationella trauman*, det vill säga trauman som orsakats av andra personer i ens närhet. I studien uppger 78,5 procent av männen att de blivit utsatta för *fysisk misshandel* av närstående under uppväxten. Även den kategori som benämns som *känslomässig övergrepp*, som exempelvis definieras som muntliga hot, diskriminering och mobbning, uppnår en liknande siffra. Den största andelen män, 83,2 procent, uppger att de varit utsatta för *hot mot kroppslig integritet*, vilket exempelvis innefattar att männen upplevt att de varit hotade till livet eller blivit utsatta för extrema straff under livets gång. Författarna lyfter att ju större beroendeställningen är mellan den våldsutsatta och våldsutövaren, desto allvarigare konsekvenser kan våldet orsaka för den enskilde individen. Våld i nära relation får i förlängningen betydelser för möjligheten till *anknytning*, vilket i sin tur påverkar utvecklingen hos barnet. Det finns samband mellan att ha blivit utsatt för våld i hemmet och att utveckla psykiska och fysiska men. Studien visar också att majoriteten av de som deltagit, sju av tio män har minst en psykiatrisk diagnos, bland annat allvarlig depression, antisocial personlighetsstörning, post-traumatiskt stress-syndrom (PTSD) och alkoholberoende (Askeland et al., 2012).

Inom utvecklingspsykologin är *anknytning* ett centralt begrepp och beskriver viktiga aspekter av att utvecklas på gynnsamt sätt. Anknytning till närstående personer lägger grunden för hur vi lär oss att förstå oss själva och vårt inre känsloliv. Genom kommunikation med anknytningspersonerna lär vi oss att reglera våra känslor och vad de betyder för oss. Den förståelsen lägger grunden för hur vi i framtiden hanterar kontakten med andra människor. Om anknytningen är trygg och anknytningspersonerna blir barnets *trygga bas* underlättar det för barnet att utforska världen på egen

hand och växa som individ. Den nära familjen är inte helt avgörande för en gynnsam utveckling, utan barnets övriga kontaktnät av anknytningspersoner kan också inverka. Även andra aspekter som exempelvis *kognitiv förmåga*, *problemlösningsförmåga*, *social kompetens* kan utgöra *individuell motståndskraft* och skydd under utvecklingen. Anknytning är också nära sammankopplat med *mentalisering* (Broberg et al., 2003; Frisé & Hwang, 2012). Wennerberg (2013) beskriver begreppet mentalisering som förmågan att förstå sitt eget och andras beteende genom relationen till oss själva. Mentalisering skapas och utvecklas genom socialisering med andra människor. Genom trygg anknytning blir barnet tryggt i sig själv och kan vidare utveckla en god mentaliseringsförmåga. Ett sätt att se ett samband mellan de individfokuserade förklaringarna som beskrivits ovan är att göra en koppling mellan anknytningsmönster och inlärd beteenden i form av våld. Murrell et al. (2007) knyter våldet till *modellinläring* där inlärd beteenden från anknytningspersoner blir norm. Maskulinitetsteoretiker ser på män och våld genom att både fokusera på att belysa problemet utifrån strukturer där traditionella maskulina ideal, normer och mönster får konsekvenser för själva identitetsskapandet och befastandet av mansidealen. Således kan en koppling mellan inlärd beteenden och maskulina ideal göras. Det finns vetenskapliga belägg för att ett våldsamt beteende kan gå i arv och leda till fortsatt snedvriden maskulinisering. Det är dock bara en förklaring av många och räcker inte för att förklara mäns våld mot kvinnor i alla fall.

4.3 Maskulinitetsforskning

Maskulinitetsforskning i Sverige är ett ganska ungt fält som växte fram på 1960-talet. Jämställdhetsrörelsen under 1960-talet påverkade svängningen kring att kön synliggjordes och mansrollen uppmärksammades genom det kritiska könsrollsbegreppet. En av de mest inflytelserika forskarna är Raewyn Connell med sin strukturalistiska feminism som influerat modern forskning kring maskuliniteter (Gottzén & Jonsson, 2012). Connell lyfter i sin teoretiska utgångspunkt att kön är något som vi skapar och att maskulinitet kan förstås som en *social konstruktion* (Mattsson, 2011).

Den senaste tiden har kön kommit att bli ett mer centralt begrepp inom socialt arbete och problematiseringar kring könsaspekter är en vanlig utgångspunkt idag. Herz & Johansson (2012) menar att ett ökat fokus på frågorna har inneburit stora förändringar i samhället. Synen på könskodade arbetsuppgifter och mäns föräldraroll har påverkats och förändrats, men frågan om vad som är kvinnligt och manligt är fortfarande en tudelad och komplicerad fråga som påverkas av både sociala konstruktioner och patriarkala strukturer. Författarna menar vidare att skapa förändringar och att ”göra kön” är styrt av normer och ideal som skiftar från kontext till kontext. Själva avvikelserna från dessa normer utmanar konstruktionen och ifrågasätter de strukturer som upprätthåller dem. Mattsson (2011) menar att teoretiseringen av maskulinitet och de normer som följer är komplext då mannen och maskulinitet utgör en norm i förhållande till femininitet. Författaren tar upp exemplet med maskulint kodade yrkestitlar, som exempelvis läkare och advokat som ofta könskodas för kvinnor och benämns med exempelvis titeln ”kvinnlig läkare” som ett synliggörande av avvikelserna.

4.4 Maskulinitet och våld i behandling

Connells (1999) teorier om hegemonisk maskulinitet bygger på hur män tar sig makt och legitimerar ett tolkningsföreträde utifrån patriarkala strukturer (se avsnittet om teori och begrepp). Genom att se hur svängningarna gått från den första vågen av behandlingsmodellerna från USA, bland annat Duluthmodellen med könsmaktsordningen som utgångspunkt, och sedan följa förändringen med behandlingsarbetet med män beskriver Schrock & Padavic (2007) alternativa angreppssätt i behandling. De lyfter fram kritik mot interventionsprogram sprungna ur Duluthmodellen och könsmaktsordningen. De menar att syftet att förändra männens maskulinitet och främja jämställdhet genom att påpeka männens fel och brister skapar motstånd och lyfter vidare studier som visar på ineffektiviteten i modellens angreppssätt. Dutton & Corvo (2006) uppger att Duluthmodellen är den vanligaste modellen som finns inom området för behandling av våldsutövande män. De redogör för kritik till modellens utgångspunkt och hänvisar till forskning som visar på liten eller ingen positiv effekt alls. De pekar även på brister när det gäller modellens ensidiga utgångspunkt som förklaring till våld och menar vidare att den exempelvis utesluter aspekter som psykisk ohälsa och missbruksproblem hos de våldsutövande männen. Babcock et al. (2004) visar i sin granskande studie att Duluthmodellen och KBT- inriktade behandlingar inte skiljer sig åt när det gäller behandlingseffekt. Insatserna har också liten inverkan på att minska återfall. Westmarland & Kelly (2012) menar att program som inriktar sig på behandling för våldsutövare har ett smalt perspektiv som framförallt utgår från ett straffrättsligt perspektiv där ett fokus kretsas kring offer och förövare. Författarna menar att fler perspektiv måste inhämtas och framgångsfaktorer måste belysas utifrån andra yrkeskategorier och expertis inom exempelvis hälso- och sjukvård samt verksamheter inom socialt arbete. Författarna menar vidare att våldsutövande män behöver bli mer synliga och behandlingen bör fokusera på att få männen att börja reflektera och integreras i problematiken. Oscarsson (2009) beskriver att en positiv *arbetsallians* är en viktig del när det gäller all form av behandling och lyfte tre nyckelbegrepp som handlar om ömsesidighet, förtroende och stöd. Det är vidare viktigt med arbetsalliansen när det kommer till att skapa ett samarbete med klienten och bygga förtroende kring att behandlingsinsatsen ska fungera. Schrock & Padavic (2007) har i sin studie analyserat hur samtalsledarna i behandlingen enligt Duluthmodellen tillrättavisat männen i sitt sätt att tänka och tala genom att bland annat inriktat sig på att få männen att bli observanta på jämställdhetsaspekter och hur de talar om kvinnor. Författarna menar vidare att med utgångspunkten att vi ”gör kön” genom interaktionen istället kan förändra maskulinitetsbilden genom att ifrågasätta varför vissa egenskaper värderas, vem det gynnar och hur man tar hand om sig själv, sin familj, partner och barn. Författarna menar också att teorin om hegemonisk maskulinitet till stor del fokuserat på kulturella aspekter av maskulinitet. De lyfter i sin analys de interaktionella processerna mellan människor på lokal nivå som upprätthåller eftersträvarvärda ideal. De beskriver att strävan efter att bli en konkurrenskraftig man i mängden vidare göder och underbygger själva konstruktionen. Connell & Messerschmidt (2005) lyfter också hur maskulinitetsforskningen de senaste decennierna fokuserat

på specifika lokala och regionala konstruktioner av hegemonisk maskulinitet. Detta bland annat genom hur globaliseringen påverkat mansidealen på olika sätt genom exempelvis manliga förebilder som politiker och företagsledare. Dessa lager av maskulinitetsaspekter på olika nivåer öppnar nya sätt att analysera maskulinitet på lokal, regional och global nivå. Det här bidraget lyfter att det är själva maskuliniseringen som måste plockas isär, byggas upp på nytt från grunden och angripas inifrån snarare än utifrån samt att vi måste vara medvetna om hur processen påverkas av de mansideal och normer som finns på alla nivåer.

4.5 Sammanfattning av tidigare forskning

Duluthmodellen är den vanligaste modellen som finns inom området för behandling av våldsutövande män. Genom att utgå från kvinnors berättelser och erfarenhet av att vara utsatt för våld utgår modellen från ett perspektiv där männen ska ställas till svars för sitt handlande och ta ansvar för våldet. Denna utgångspunkt skapar en offer- och förövare-uppdelning som inte tar hänsyn till individuella aspekter hos männen och vidare skapar motstånd under behandling. Forskning pekar också på liten eller ingen effekt alls när det gäller att minska återfallen. En viktig del för att behandling ska fungera är arbetsalliansen och genom att skapa ett gemensamt innehåll tillsammans med klienten visar forskning att behandlingen blir mer effektiv. Det behöver också finnas fler sätt att mäta effekter av behandlingsprogram och fler perspektiv måste vägas in i arbete med våldsutövande män som exempelvis expertis från hälso- och sjukvården och socialt arbete. Att våld föder våld är en vanlig orsaksförklaring, men den gäller endast i de fall där det faktiskt korrelerar med varandra. Att se kopplingar mellan inlärd beteendemönster och anknytningsproblematik är ett sätt att vidare se hur normer och maskulina ideal går i arv och påverkar maskuliniseringen framgent. Annan forskning visar också mot bakgrund att vi ”gör kön” i interaktionen människor emellan också cementerar och befäster roller då maskulina normer på regional och global nivå upprätthåller en maskulinisering som skapar konkurrens mellan männen på lokal nivå. Genom att belysa att maskulinitetskonstruktionen behöver angripas inifrån under behandlingen och snarare handla om hur männen vill uppfattas av sin omgivning kan behandlarna möjligen nå fram till männen på ett bättre sätt.

5. Metod

Kapitlet redogör för utförandet och utformningen av studien. Metoden presenteras, följt av förståelse, litteratursökning, de forskningsetiska övervägandena som gjorts och avslutningsvis diskuteras metodval och genomförande.

5.1 Genomförande och datainsamling

Behandlare på Manscentrum och ATV har intervjuats för att söka svar på studiens frågeställningar och information har inhämtats i form av artiklar och utvärderingar av behandlingsprogram. Studiens

ambition är att förmedla en förståelse för hur behandlarna resonerar om framgångsfaktorer, maskulinitet och våld under förändringsarbetet med våldsutövaren.

Studien har en abduktiv ansats där teori och empiri växelvis vävs samman under studiens gång. Langemar (2008) beskriver abduktion som en blandning av induktion och deduktion och kopplar det vidare till den hermeneutiska cirkeln som bygger på ett pendlande mellan förförståelse och förståelse. Studiens teoretiska utgångspunkt präglas av maskulinitetsforskning som i grunden är hämtad från feministisk teoribildning.

För att beskriva syftet med en kvalitativ metod menar Langemar (2008) att man lyfter fram de beskrivningar som skapar en förståelse för fenomenen som studeras. Patel & Davidson (2011) beskriver att deskriptiva undersökningar handlar om insamlande av befintligt material och kretsar kring exempelvis beskrivningar av förhållanden, samband eller enskilda aspekter av fenomen. Studiens deskriptiva delar handlar om beskrivningar av behandling som rör våldsutövande män och vad som visat sig vara verksamt samt vilka angreppssätt som används i arbetet med mansrollen och maskulina normer. Hermeneutik handlar om tolkning som syftar till att analysera och förstå den empiri som samlats in (Langemar, 2008). Studien kan därför också beskrivas vara hermeneutisk i sin ansats.

Urvalet av intervjupersoner har styrts av studiens avgränsning. Manscentrum och ATV-verksamheter utgör studiens urval då dessa verksamheter är centrala och tongivande när det kommer till behandlingsarbetet med våldsutövande män i Sverige idag. När det gäller de enskilda individer som valts ut till själva intervjuerna så har ett *bekvämlighetsurval* tillämpats. Langemar (2008) beskriver att den proceduren kan gå till på olika sätt, bland annat genom så kallat snöbollsurval där personer förmedlat vidare nya kontakter eller genom annonsering och via nätet. Det urval som använts i denna studie består av personer där kontakt skapats genom att informationsbrev om studiens syfte skickats ut till verksamheter som är anslutna till ATV eller Rikskriscentrum i Sverige, i första hand till verksamheter i Stockholmsområdet. Eftersom ATV-verksamheterna arbetar utifrån samma modell har inte fokus varit att söka en spridning på verksamheter, utan att få en jämn fördelning mellan ATV-verksamheter och Rikskriscentrum-verksamheter. Alla utom en av de verksamheter som tillfrågats anmälde sitt intresse att delta i studien. Utgångspunkten har varit Stockholmsregionen i syfte att kunna genomföra intervjuerna på smidigt sätt. Då en av de två ATV-verksamheterna, på grund av omorganisering, inte kunde delta togs en ATV-verksamhet utanför Stockholmsområdet in i studien och en behandlare intervjuades per telefon.

5.2 Semistrukturerade intervjuer

Då studien ämnar fånga upp behandlarnas egna upplevelser och erfarenheter kopplade till behandlingsarbetet har en kvalitativ ansats med semistrukturerade intervjuer som metod använts. Kvale & Brinkmann (2009) beskriver att en halvstrukturerad intervju har som syfte att fånga in intervjupersonernas egna beskrivningar utifrån tolkade fenomen. Det är en intervjuteknik som har för avsikt att skapa ett öppet samtal och utifrån förutbestämda teman i en intervjuguide även en riktning.

En helt strukturerad intervjuguide kan beskrivas som ett slutet frågeformulär. Graden av strukturering styr därför i vilken utsträckning som studien ämnar fånga intervjupersonernas beskrivningar av fenomenen (Bryman, 2011; Kvale & Brinkmann, 2009). Studien har eftersökt intervjupersonernas egna upplevelser och observationer när det gäller behandlingsarbetet kopplat till teori och metod samt deras syn på hur behandlingsarbetet förhåller sig till maskulinitetsnormer och mansideal på både strukturell- och individuell nivå. Graden av strukturering och utformning av frågorna är inspirerad av det Kvale & Brinkmann (2009) beskriver som tratt-teknik. Tekniken innebär en gradvis avsmalning mot fokusområdet. Genom att inledningsvis ställa frågor som rör behandlarnas egen ingång till området, verksamheten och behandlingsmetoderna skapades en möjlighet att utifrån det gå in på mer specifika frågor som rör maskulinitet och mansideal. Intervjupersonernas svar användes sedan som material för att ställa nya frågor knutna till maskulinitetsaspekter. Kvale & Brinkmann (2009) beskriver vidare också olika förhållningssätt och strategier att använda under genomförandet av intervjun och lyfter *medveten naivitet*. Författarna beskriver strategin som att både förhålla sig öppen inför intervjupersonernas svar och kritiskt till sina egna antaganden. Denna öppenhet skapar förutsättningar för att få fatt i aspekter som på förhand är okända samt ger fylligare beskrivningar. Detta har delvis utförts genom att utforskande deskriptiva frågor ställts för att följa upp och få intervjupersonerna att vidare beskriva fenomenen. Intervjuguiden som använts under intervjuerna skapades utifrån tre centrala teman där ett antal förslag på öppna frågor i förväg formulerats. De på förhand formulerade frågorna består till största del av öppna frågor, men några slutna frågor togs också med för att utgöra en grund för vidare fördjupning. Som ovan beskrivits har intervjupersonerna i ganska stor utsträckning fått styra intervjun och i några intervjuer har därför temana kastats om utifrån de svar som framkommit och de centrala frågorna har därför ställts i olika ordning och med olika ingångar.

5.3 Analysmetod

Kvale & Brinkmann (2009) menar att kodning handlar om att koppla samman begrepp till olika delar av intervjumaterialet för att ringa in centrala delar av textmassan och sortera materialet. Kodningen är en del av analysen som också är själva tolkningen av materialet (Jönson, 2010). Kategoriseringen sker sedan genom att materialet reduceras till ett fåtal kategorier som kan växa under analysens gång eller vara på förhand bestämda (Kvale & Brinkmann, 2009). Kodningen har skett i olika steg och delvis förutbestämts redan under intervjuguidens utformande då tematiseringar gjorts på förhand. Ju mer strukturerad intervjuguiden är desto mer av kodningsarbetet blir bestämt på förhand. Ett sätt att koda sitt material är att börja med att utgå från de frågor som ställts under intervjun och sedan vidare relatera koder med varandra för att få syn på olika samband. Genom kodning skapas en möjlighet att få syn på sitt material och få en ny förståelse för det empiriska innehållet. På grund av tidsbegränsningen i detta examensarbete fanns inte möjlighet att göra kodningar i allt för stor omfattning (Jönson, 2010). I första hand har därför kodning skett utifrån de frågor som ställts och

vidare för att ringa in centrala begrepp som använts i analysen. Kvale & Brinkmann (2009) beskriver en tematiseringsprocess i fem steg som inleds med en genomgång av materialet för att skapa ett helhetsgrepp för att sedan kunna ringa in de övergripande kategorierna, vilket Bryman (2011) beskriver som *kärnteman*. Sedan sker en tematisering av de beståndsdelar som ringats in i empirin genom tolkandet av intervjupersonernas utsagor. I de sista stegen påbörjas en sortering utifrån studiens syfte och frågeställningar för att sedan knyta samma de centrala teman som framkommit och presentera dessa som en deskriptiv redogörelse. Genom att skapa övergripande teman ges möjligheten att analysera materialet på ett djupare och mer avgränsat sätt (Kvale & Brinkmann, 2009). Bryman (2011) beskriver proceduren med tematisering som ett skapande av *kärnteman* med *subteman* som underkategorier av studiens huvudteman. *Tematisk analys* är det vanligaste arbetssättet när det handlar om att hantera kvalitativ data. Ett sätt att strukturera materialet är att skapa en matris där citat lyfts in i olika kolumner där olika tematiseringar och subteman visas.

5.4 Förförståelse

Min förförståelse när det gäller våld i nära relation handlar övergripande om att männen blir bortprioriterade när stöd och hjälp av olika anledningar kopplas in. Det tycks saknas utrymme och resurser då arbetet i huvudsak inriktar sig mot det viktiga arbetet att skydda de våldsutsatta och därför inte berör roten på problemet. Min förförståelse när det gäller våldspreventivt arbete, maskulinitet, våld och vad som fungerar i behandlingsarbetet med män är också att männens behov och arbetet med identitet och maskulinitet inte har ett utrymme i den behandling som finns. Ofta hör jag att det är svårt att behandla män som utövar våld i nära relation och att männen ofta nekar till anklagelserna. Enligt min mening finns det väldigt många anledningar för en man som slår att undanhålla sanningen, då det dels är väldigt skamfyllt och dels kan få rättsliga följder. Jag tror att ett sätt att nå fram till männen är att lyssna till deras historia och visa att man är där för dem i allt det svåra som har hänt. Det tror jag också kan vara nyckeln till att lösa upp de försvarsmekanismer som utlöses under konfrontation. Jag tänker därför att det behöver skapas ett rum av tillit där ett ifrågasättande kan ske mot en bakgrund av förståelse. När det gäller den teoretiska utgångspunkten handlar våld för mig mycket om manlig dominans och maskulina kulturer. Våld befäster en status och används för att utöva makt gentemot en annan person eller grupper. En tanke är att det handlar om normer och hur samhället ser ut och hur vi formas som män och kvinnor. Det strukturella perspektivet har därför en viktig plats när det gäller att förstå vad som upprätthåller och legitimerar våld. Att undersöka verksamheter som beskriver lyckat resultat i behandling har därför varit en spännande utgångspunkt, där en nyfikenhet inför behandlarnas resonemang kring maskulinitet, våld och framgångsfaktorer varit min drivkraft under studiens gång.

5.5 Litteratursökning

Utgångspunkten i litteratursökningen för studien har utgått från verksamheternas hemsidor, rapporter från Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Brottsförebyggande rådet (BRÅ), SOU-rapporter, propositioner och litteratur skrivet av nyckelpersoner inom behandlingsområdet. Primärkällor har vidare funnits genom referenslistor till litteratur som använts. Vidare har sökningar gjorts på Ersta Sköndal Bräcke högskolas biblioteksdatabaser. Ett engelskt sökkommando som gav relevanta träffar är exempelvis: SU.EXACT("Domestic violences") OR ("family violences") AND ("physical abuse") OR ("abusive men") OR ("Perpetrator*" AND "men") AND ("violent male*" OR "violent men" OR "batterer*") OR ("Spouse abuse" AND "men") AND SU.EXACT("Treatment Programs") AND ("men" OR "male*") AND ("treatment method*" AND "men" OR "male*") AND ("intervention*" AND "men" OR "male*") AND ("therap*" AND "men" OR "male*"). Även sökningar som inkluderade sökord som "duluth model" AND "masculinity" har gjorts.

5.6 Forskningsetik

Bryman (2011) redogör för grundläggande etiska principer kopplade till forskning och räknar upp fyra specifika principer: *Informationskravet* handlar om att delge forskningens syfte och olika delar till de personer som innefattas i studien och även informera om frivillighet att svara på frågor.

Samtyckeskravet handlar om att deltagarna själva har rätt att bestämma över sin medverkan.

Konfidentialitetskravet handlar om hur forskaren hanterar den information som samlats in och hur den förvaras så att inte obehöriga får tillgång till den. *Nyttjandekravet* är ett klargörande av vad uppgifterna ska användas till kopplat till det syfte som forskaren beskrivit om sin studie. Patel & Davidson (2011) menar att det vid intervjustudier kan vara att föredra att ge informationen i flera steg och att först skicka ett brev som informerar om syftet och vem som är ansvarig för att sedan ta kontakta per telefon och vidare ge information vid tillfället för intervjun och förtydliga de etiska principerna. Bryman (2011) menar att det är bra att det i brevet också framgår hur informationen kommer att hanteras och att det kan utgöra ett kontrakt för samtycke till studien.

När det gäller anonymitet stöter studien på vissa problem då behandlarna på grund av det fåtal verksamheter som finns inom Stockholmsområdet därför lättare kan röjas. Langemar (2008) menar att det är ett problem om det handlar om information av känslig art. Då frågorna kommer att kretsa kring behandlingen och behandlarnas professionella roll kommer inte privat eller känsliga personliga uppgifter att vara centralt för studien. Behandlarna och verksamheterna får ge sitt medgivande till medverkan på föreslagna premisser och verksamhetsansvarig får godkänna eller underkänna publicering av arbetsplatsernas namn på förhand. Den åtgärd som kan göras när resultatet presenteras är att använda fingerade namn (Bryman, 2011; Langemar, 2008). De kommer även att få möjlighet att läsa de citat som plockas från respektive intervjuer för att bekräfta att de kan användas och/eller förtydliga citat i de fall det behövs.

När det gäller syftet med studien och hur det presenteras menar Kvale & Brinkmann (2009) att det är en balansgång då full information kan styra och påverka intervjupersonernas svar och vägleda dem

på ett för studien negativt sätt. Innan intervjun började ställdes frågan om intervjupersonerna ville veta mer än det som stod i brevet. Andra viktiga aspekter inför genomförandet av kvalitativa intervjuer handlar om hur dokumentationen ska ske och att det bör göras upp på förhand med intervjupersonerna (Forsman, 1997). Materialet kommer enbart att användas i forskningssyfte kopplat till min egen studie och raderas så snart uppsatsen examinerats och godkänts vilket har framförts till alla intervjupersoner och godkänts av dem.

Bryman (2011) lyfter kvalitet som en av de huvudsakliga frågorna kopplade till etik och forskning. Att på förhand säkerställa att instrument och intervjuguider är välgrundade och att forskaren kan beskriva och redogöra för utformningen blir därför en viktig etisk aspekt i forskningen. Intervjuguide och informationsbrev har därför granskats och godkänts av handledaren innan kontakt med verksamheterna och behandlarna skedde.

5.7 Metodkritisk diskussion

När det gäller bearbetningen av studiens empiri har samtliga intervjuer transkriberats i sin helhet och genom kodningen kategoriserats i en matris där stora textstycken först lyfts in. Textstyckena har sedan renodlats till citat som plockats ut med särskild relevans för forskningsfrågorna och de centrala begreppen för studien. Kvale & Brinkmann (2009) tar upp exempel för rapportering av citat och menar att intervjuцитat bör återges i skriftspråklig form om inte dess ursprungliga form har betydelse för undersökningen, som exempelvis i *samtalsanalys* och *narrativa analyser*, där intervjupersonernas språk är mer centralt. Förändringarna i språket har gjorts med försiktighet för att citaten inte skulle tappa kraft och liv, men utfyllnadsord som används i talspråk har plockats bort. Kvale & Brinkmann (2009) menar att citaten inte bör överstiga mer än hälften av innehållet i ett kapitel och har använts som tumregel vid presentationen av resultatet.

När det gäller reliabilitet menar Kvale & Brinkmann (2009) att det bland annat handlar om hur intervjuaren ställer frågorna och huruvida intervjupersonerna skulle gett samma svar oberoende av vem som intervjuade dem. De lyfter också ledande frågor och intervjuteknik som en viktig aspekt och möjligt problem när det gäller reliabilitet. Då de olika intervjusituationerna skapade olika ingångar till de centrala huvudteman som formulerats i intervjuguiden blev vissa övergångar in i olika teman naturligare än andra. Exempelvis kunde en intervjuperson själv lyfta aspekter från ett huvudtema och skynda genom ett annat, vilket ledde till att olika teman ägnades olika mycket tid. En förberedelse som på förhand gjordes var att exemplifiera med påståenden och utsagor för att ge alla samma förutsättningar att ge svar inom vissa områden. När frågor om könsmaktsordningen kom upp användes exemplet att det är ett centralt teoretiskt perspektiv i de första modellerna för behandling av våldsutövande män med hänvisning till Duluthmodellen. Från modellen lades även ett verktyg fram, nämligen makt- och kontrollhjulet. Intervjupersonerna hade olika referenser till modellen och verktyget och en del kände nästan inte till modellen alls, bara verktyget. Andra har menat att det är många delar i den och att det inte bara går att plocka ut en del. Detta kan ha orsakat onödig förvirring

om vad som eftersöktes. Något som borde ha gjorts var att be intervjupersonerna att definiera vad könsmaktsordningen betydde för dem helt oberoende av modeller inom våldspreventivt arbete. De flesta gav ändå en bild av den som sedan plockats ut som citat genom att dessa beskrivningar framstod som bärande i sig. Kvale & Brinkmann (2009) menar också att godtycklig subjektivitet kan motverkas genom intersubjektiva överensstämmelser. Författarna syftar här på att andra kodare ser samma mönster, det vill säga att det finns en samstämmighet i bedömningen. Författaren till studien har låtit intervjupersonerna gå igenom de citat som valts ut och gett dem möjligheten att revidera eller kontrollera hur de ska användas. Två intervjupersoner ville gå igenom citaten tillsammans över telefon för att försäkra sig om att citaten skulle användas i rätt kontext och andra har både lämnat kommentarer och förtydliganden. Kvale & Brinkmann beskriver *validitet* som att man undersöker det man ämnar att göra och att ”I vanligt språkbruk hänför sig *validitet*, giltighet, till sanning, riktigheten och styrkan i ett yttrande.” (s. 264). Validiteten stärks därför genom att intervjupersonerna fått en möjlighet att följa upp och kommentera de citat som valts ut. Författarna lyfter vidare trovärdighet och hantverksskicklighet som en grund för validitet, vilket knyter an till studiens genomförande och presentation. Då studien genomförts av en student som saknar erfarenhet av att intervjua medför det aspekter som sannolikt påverkat empiriinsamlingen. Eventuellt kan författaren ha missat följdfrågor som en mer erfaren forskare inte skulle ha gjort eller ställt ledande frågor i vissa fall, vilket kan ha påverkat intervjupersonernas svar.

När det gäller generaliserbarheten i kvalitativa studier utöver studiens kontext menar Bryman (2011) att det handlar om en kontextuell förståelse och att generalisering inte är knutet till populationer utan istället teori. Langemar (2008) menar att det är viktigt att förstå skillnaden mellan kvantitativ och kvalitativ generaliserbarhet och skiljer på frekvens och funna kvaliteter. Hon beskriver vidare att generaliserbarhet i kvalitativa studier exempelvis handlar om att man fått med relevanta aspekter av problemformuleringen. Frågor att ställa sig handlar också om huruvida det finns någon grupp som inte representerats och åsikter eller upplevelser som därför inte belysts. Studiens empiri bygger på ett fåtal begränsade intervjuer, men då verksamheterna som bedriver den här typen av behandling inte är många till antalet i Sverige och beskrivs vara influerade av liknande arbetsmodeller kan generaliserbarheten öka. Det innebär att studien därför utifrån Brymans (2011) tankar kan bidra till en kontextuell förståelse för hur behandlare inom våldspreventivt arbete resonerar kring vad som är verksamt i behandlingen och hur maskulinitet och våld i behandlande insatser för våldsutövande män angrips.

Genom den utgångspunkt som studien har där behandlarnas syn på maskulinitet, våld och behandling empiriskt undersökts har teoriknytningen fått växa fram parallellt under studiens gång. Frågor har ställts med en förförståelse, men med en nyfikenhet inför behandlarnas uppfattning. Svaren har därför bara delvis motsvarat de förväntningar som författaren haft på förhand. Därför har den teoretiska ramen för studien utvecklats och brutits ned från strukturell till individuell nivå där relevanta aspekter för att förstå behandlarnas utsagor har kompletterats under studiens gång. Jönson

(2010) förklara olika tendenser när man anlägger teoretiska perspektiv på sin uppsats. Han beskriver *överrockstendensen* som handlar om att förklara det självklara och att anlägga teorin ovanpå resultatet och genom att bekräfta den. Författaren menar vidare att teorin också måste väljas utifrån studiens syfte och frågeställningar och inte utifrån ämnet som studeras, i syfte att skapa en analys och problematisering. Att vara kritiskt inför empirin och att se intervjupersonernas svar på ett objektiva sätt är en viktig del av analysen. Att pröva en teori genom att fråga intervjupersonerna hur väl deras uppfattning stämmer överens med teorin kallar Jönson vidare för *vittnestendensen*. Här menar författaren att det handlar om att bekräfta en teori. Då studien utgått från en ansats där empiri växelvis vävts samman med teori har intervjupersonernas utsagor varit styrande för hur det teoretiska materialet tagit form. Att anlägga ett strukturellt perspektiv på mäns våld mot kvinnor handlar om att skapa ett ramverk för att belysa hur strukturer i samhället påverkar män på individnivå. Därför bör den teoretiska utgångspunkten i denna studie ses som ett analysredskap som ger förklaringar av upplysande karaktär, för att utifrån den kunna förstå behandlarnas resonemang på olika abstraktionsnivåer.

6. Kategorisering av resultat

Resultatet kommer att presenteras utifrån de teman som plockats ut från den tematiska analysen och som berör studiens frågeställningar. De sex behandlarna som intervjuats benämns B1-B6 och består av tre behandlare från ATV-verksamheter och tre behandlare från Manscentrums verksamheter i Stockholm. Samtliga behandlare som intervjuats är män av varierande ålder och erfarenhet. Alla behandlare utom en har en grund från den psykodynamiska skolan och är antingen socionomer, psykologer eller som de flesta, steg 1-utbildade terapeuter med olika ingångar till utbildningen.

Behandlarna beskriver att de har stora friheter vad gäller att lägga upp behandlingen. Det finns inte någon färdig mall för behandlingen, men centrala teman som går igen. Gruppbehandlingen skiljer sig på den punkten från den individuella och är i viss mån mer strukturerad. Både Manscentrum och ATV har samma upplägg på gruppbehandlingen, men en verksamhet, Manscentrum Stockholm har en annan modell som är mindre strukturerad. På Manscentrum Stockholm utgår man från en gruppbehandlingsmodell som har sin utgångspunkt där männen befinner sig för stunden och man menar att frågor om hur mannen mår just idag leder vidare in på att prata om våldet.

Manscentrum har också hämtat mycket inspiration från ATV och man kan se att en liknande tematik i behandlingen framkommer. Man kan säga att tematiken finns, men strukturen ser olika ut och formas olika utifrån individuella behov. ATV:s modell i gruppbehandling bygger på åtta teman som går från vecka till vecka och männen deltar i behandlingen i 24 veckor. Vad gäller Manscentrum och ATV-verksamheter skiljer de sig främst i organisationsform men även till viss del i arbetsstruktur, vilket är en annan fråga som studien inte ämnar ta upp och därför görs ingen fördjupning på dessa

punkter. Den övergripande och samlade bilden som intervjuerna gav är att behandlarna från de olika verksamheterna talar om samma aspekter när det gäller behandlingen.

6.1 Framgångsfaktorer i behandling

I denna kategori har tre subteman plockats ut: *allians och tillit*, *gruppbehandling och struktur* samt *strategi i behandling*. Dessa subteman ska ringa in de centrala delarna och framgångsfaktorerna i behandlingen.

6.1.1 Allians och tillit

Allians är en av de viktigaste delarna i behandlingsarbetet och beskrivs som en viktig grund för att skapa tillit och förtroende samt för att kunna tala om de svåra saker som kopplas till våldet. Det bemötandet som förs fram illustrerar ett förhållningssätt som B5 beskriver som "Vi är väldigt noga med att poängtera skillnaden mellan person och beteende, det är inte du som person som är fel, utan det du gör är fel". Behandlarna framhåller också att den stora skamkonfrontationen det innebär att erkänna att man utövat våld mot sin partner kräver ett alliansbyggande och ett rum av tillit. Att släppa på förnekandet är en smärtsam process som också innebär att männen inser vad de gjort. Det kräver i sin tur mycket stöd och att det är viktigt att framhålla det i bemötandet. B1 lyfter också att det är viktigt att utgå från den person som sitter framför en och att man behöver få männen att beskriva sin situation. Han menar att "... de måste själva bli agenter i sitt liv ... att sitta med en agenda och säga att jag har rätt och du har fel skapar ju ingen atmosfär av tillit ... det handlar bara om att lyda". Vilket lyfter fram ett förhållningssätt med individen i fokus, där ett icke paternalistiskt förhållningssätt istället betonar det egna ansvaret. Behandlarna försöker på så vis skapa förutsättningar för männen att formulera sitt eget problem, som grund för att framgång ska uppnås i behandlingen. Det handlar hela tiden om en balans mellan att betona det egna ansvaret och visa empati när det kommer till svårigheten att prata om det som inträffat. Många beskriver att våldet ofta är en hemlighet i familjen som de aldrig pratat med någon annan om, vilket visar på hur skamfyllt och laddat det är att tala om. Samtidigt beskriver B4 att "Vi måste kunna vara raka, och det tror jag är en framgångsfaktor, att man vågar vara det, fast samtidigt ha det humanistiska med sig in med ... för tappar man det ... då skrämmer vi bort dem...". B6 menar också att det är kontakten och tilliten som är en av nycklarna för att få männen att stanna kvar i behandlingen "Får man till en kontakt och tillit ... jag förstår att du har svårigheter med det här och vi kan hjälpa till, så återkommer de". Ifrågasättandet sker mot en bakgrund av allians och tillit. Många behandlare har berättat att det handlar om en balans mellan att visa empati och förståelse men även kunna ifrågasätta männens intentioner. Genom det så försöker man få fram vad männen vill uppnå och vad våldet fyller för syfte. Det handlar också om att ifrågasätta männens syn och slå hål på normer och föreställningar om hur en man ska vara. Många män som kommer till behandling menar att de har en massa krav att uppfylla och pressen att uppfylla en roll eller förverkliga en bild av hur en man ska vara skapar en press på dem själva. Behandlarna vill visa på alternativ till hur man kan vara

som man och människa och uppmärksammar det genom att ställa frågor om hur männen vill uppfattas av andra i sin omgivning.

6.1.2 Gruppbehandling

Gruppbehandling är något som behandlarna framhåller som väldigt positivt och även något som de föredrar i den mån det är möjligt. Förutom det självklara att männen själva måste vilja gå med i gruppen så handlar det bland annat om att göra matchningar och skapa en bra dynamik i gruppen. Upplägget för hur gruppverksamheten läggs upp beskrivs av B4 som menar att "Det måste finnas någon form av identifikation med de andra i gruppen ... det kanske måste finnas två stycken som har en utländsk härkomst, eller två stycken som inte har barn". Att männen kan stödja varandra och tillsammans hjälpas åt att beskriva problemen är en stor framgångsfaktor enligt behandlarna. I förlängningen betyder det också att männen i större utsträckning blir kvar i behandlingen. Eftersom gruppmedlemmarna kommer och går och nya medlemmar blandas upp med de som kommit en bit i sin behandling kan de som varit i behandling ett tag stödja och hjälpa de nya som kommer in i gruppen. B2 uppger att "Vi föredrar att få in männen i gruppverksamheten ... man ser att de får så mycket hjälp av kamraterna. Även om jag har sagt samma sak initialt, när Kalle säger att det är så tar det fäste". B1 menar att "Det handlar om att skapa en bra grupp framförallt ... kommer man in i gruppen och finner stöd där, så ökar sannolikheten också att männen blir kvar i behandlingen och uppnår resultat...". Att stanna kvar i behandlingen ses naturligtvis som en självklar del av framgång. Det handlar då mycket om att jobba med motivationen och inom gruppen kan männen uppmana och stärka varandra i att fortsätta behandlingen. Bilden att behandlarna inte kan vara lika raka som gruppmedlemmarna beskrivs också av B5 som menar att "I de individuella kontakterna blir man lite rädd om den här alliansen, man blir lite försiktig och inte lika utmanande som terapeut ... i gruppen så kan ju de andra gruppmedlemmarna säga, men vänta nu, det här du berättar, vad har det med våldet att göra...". Att diskutera med utgångspunkt i olika teman och göra olika övningar ger männen möjlighet att få syn på sig själva och sitt beteende. Det beskrivs vidare som en styrka att människor är olika och kan beskriva saker på olika sätt och då också belysa en problematik från olika sidor och ge nya infallsvinklar åt varandra.

6.1.3 Struktur och strategi i behandling

B3 lyfter att "Det är viktigt att vara stringent och hålla sig till en viss struktur när man jobbar med våld ... inte bara hur mår du jag vill verkligen höra detaljer, var det med vänster eller höger hand du slog. Jag frågar väldigt mycket, för jag tror nämligen att det hjälper honom att reflektera...". Detta framhåller tydlighet när det kommer till särskilda strategier och angreppssätt om hur behandlingsarbetet läggs upp. Denna tydlighet lyfts också av B4 som menar att "En väldigt central del är att kunna prata om våld som våld och inte benämna det med massa omskrivningar...". Strukturen handlar alltså mycket om att hålla sig till ämnet och hela tiden ha våldet i fokus genom att gå djupare

in på beskrivningar och fråga mer ingående om detaljer.

Behandlarna framhåller att det behöver finnas utrymme för en struktur som kan ändras och individanpassas, vilket också presenteras som en framgångsfaktor, att möta den enskilda individen där den befinner sig. B1 uppger att "Världen är som den är och vi behöver ha verktyg för att kunna möta den. Om verktygen blir viktigare än att möta verkligheten, då har vi missat någonting". Som ovan nämnts finns en grundläggande tanke att skapa en tillit och allians genom att bemöta männen där de själva befinner sig. B1 uppger också att "De flesta har en god intention med saker och ting som de gör, men det blir fel ändå och då kan man nå dem genom det. Vad var deras intention?". Här handlar det om att få männen att reflektera och få syn på sig själva. B2 menar att "Det är ju först som det tagit fäste och fått konsekvenser som, det egna beteendet, våldet ... det är ju det som är kraften i det hela". En annan central del är att arbeta med konsekvenserna av våldet och oftast är det genom att synliggöra konsekvenserna under behandlingen som man når fram till männen. En bild som också målas upp är att det ofta är först när våldet fått konsekvenser som männen söker sig till behandling. Det ses sedan som en drivkraft för motivation och behandlarna använder sig av krisen eller situationerna som uppstått för att synliggöra mannens problematik och vända det till motivation till förändring. Men det är vanligt att det ofta är någon annan, exempelvis partnern som mannen lever med, som först tar kontakt, eller att mannen tar kontakt och berättar att någon annan formulerar problemet. B2 uppger att "Ofta är det en kvinna som ringer och hör vad vi jobbar med när det gäller våld ... jag har en man, kan han ringa er ...". Eller som B5 uttrycker "Bland de första orden som brukar vara är att min fru säger att jag måste göra något åt mitt bekymmer, annars så kommer hon att lämna mig". Detta understryker också mannens avståndstagande till våldet och sina egna problem då någon annan formulerar dessa, vilket skapar en yttre motivation. Det som lyfts handlar om att arbeta med vad som är våld och där kan en del män vara av en annan uppfattning. Det är därför en viktig del av uppdraget som behandlare att ge information och beskriva vad våld är och hur verksamheterna ser på våld. B6 uttrycker det på följande sätt: "Det första vi gör är att prata om de olika våldsförhållningarna och att den som utövar våldet har det fulla ansvaret för att det förekommer våld i relationen. Det kan ta olika lång tid att komma så långt i behandlingen". I vissa fall kan det leda till att behandlingen avslutas, men männen är i så fall är välkomna tillbaka när de vill. Många gånger kan männen återkomma efter att de reflekterat över vad som sagts och sedan ändrat sig och fått en vilja att ingå behandling. Männens ges gott om tid att arbeta med det här.

6.2 Maskulinitetsaspekter i behandling

Detta huvudtema är valt i syfte att lyfta fram förhållningssätt i behandlingen kopplade till maskulinitetsaspekter och för att lyfta fram vilka angreppssätt som används när det kommer till att arbeta med mansrollen och våldet.

6.2.1 Papparollen

Papparollen står som en väldigt central ingång för att nå framgång under behandlingen. Papparollen har två dimensioner. Den ena delen handlar om betydelsen av ens egen pappa under uppväxten och den andra delen handlar mer om vad männen vill vara för pappa till sina egna barn. Behandlarna beskriver att frågor som rör vilken pappa männen vill vara ofta öppnar upp för reflektioner kring deras beteende. B1 beskriver "Vi behöver nå dem vid tillfällena då det finns en spricka någonstans, där man kan komma in också. När man blir pappa är oftast ett sådant tillfälle...". Eller som B2 beskriver det "... nu finns det ju hur många bilder som helst ... du har också möjlighet att göra ett val, vilken man vill du vara, vill du att ungarna ska stå givakt för dig eller, vad är viktigt. Den diskussionen är väldigt spännande och där ser man ju att det finns en längtan...". Att diskutera den här typen av frågor luckrar upp försvaren hos männen och öppnar kontaktytor för nya ingångar i diskussionen om mansrollen. Dels beskriver behandlare att de jobbar med konkreta övningar där männen får reflektera kring vad de tar med sig från sin egen pappa och vad de inte vill ta med sig. Många beskriver att de känner en besvikelse gentemot sin egen pappa. Det framkommer också en bild att mansrollen beskrivs av vissa män som en främmande kostym som är jobbig att leva upp till. En behandlare lyfter också att pappaledighet kan upplevas som farlig för mansrollen, men att man kan se en längtan efter att det inte ska vara så. Samtliga behandlare har lyft aspekter kring rollinläring och att det är en viktig förklaring till våldet, och att anknytningsmönster påverkat männen. Vilket förstärks av det som behandlare B1 menar "Uppfostringsvåldet går som en arvsynd och är någonting vi behöver utrota. Det är en stor källa till att snedvriden maskulinitet fortsätter ... att män blir deformerade i sina jag, alltså deras personligheter...". Andra behandlare har också särskilt lyft både bevittnandet av våldet och att männen själva blivit utsatta som viktiga aspekt i förklaringen till våld som ett inlärt beteende. B4 benämner det som modellinläring: "Men det är ju inte helt ovanligt att man faktiskt har upplevt våld under sin egen uppväxt ... modellinläring, man ser och tar efter...".

6.2.2 Män och känslor

En central del som beskrivs av behandlarna handlar om *mentalisering*. Ofta hjälper det männen att se alternativ genom att lyfta och prata om konsekvenserna av våldet, att männen får syn på sitt eget beteende och hur det påverkar andra. Det är vanligt med projiceringar och att männen istället skyller allt på sin partner. Istället för att skylla allt på någon annan så uppmanas männen att sätta ord på sina egna känslor för att bättre kunna förklara för sin partner hur olika situationer upplevs och känns. Behandlarna beskriver att männen har svårt för att tala om känslor men att de under behandling ofta upplever att det är positivt att göra det. Här har behandlarna också en viktig roll då det handlar om att faktiskt visa på olika sätt att uttrycka känslor, vilket de gör tillsammans med männen genom olika övningar. B6 menar att "Vi tänker att det här har med känslor att göra ... när de här männen inte kan hantera sina känslor på ett okej sätt så hanterar de ofta det på ett annat sätt, och det sättet är ofta våld i nära relation...". Behandlarna pratar också om ilska och aggressivitet och belyser skillnaderna mellan

ilska och våld. Detta görs genom att förtydliga skillnaderna mellan att få vara arg, men att också kunna hantera sin ilska på ett annat sätt och hitta alternativ till våldet. Att betona det personliga ansvaret för våldet är det centrala i behandlingen och hänger samman med att kunna kontrollera sina känslor och själv förstå vad som utlöser våldssituationerna. B6 beskriver att "De skriker, sparkar eller kasta grejer och slår någon utifrån en upplevelse som de inte har koll på själva...". Att arbeta med mentalisering och anknytning samt att bygga upp empati genom att synliggöra konsekvenserna av våldet läggs fram som viktigt. B1 beskriver det som "Deras maskulinitet är oftast traditionell och det innebär att de många gånger är ovana vid att prata om relationer, känslor, och obekväma med sårbarhet ... det är något som är jobbigt för dem ...". B5 menar att "... anknytning är väldigt viktigt ... det är ju det vi försöker reparera ...". Det handlar också om det som redan beskrivits, att skapa tillit och allians, men det kan även handla om att bekräfta deras upplevelser från barndomen, då en bild målas upp att männen ofta har traumatiska barndomsminnen som de bär på som de känner skuld och skam inför. Det läggs också fram olika angreppssätt för att göra det, men överlag handlar det om att hjälpa männen att beskriva vad de känner i olika situationer och få dem att se stegen fram till utövandet av våld, genom att utförligt stanna upp vid våldshändelserna och gå igenom den steg för steg. Mentaliseringen handlar om att förstå sig själv vilket B4 uttrycker "... vad är det som gör att man känner olika saker i kroppen när man känner sig trängd, känner sig liten, när ilskan börjar komma ... det handlar om att förstå sig själv ...". Det som huvudsakligen framkommer från behandlarna handlar om att skapa kontaktytor där de kan nå fram till männen.

6.3 Behandlarnas syn på maskulinitet och våld

Under denna kategori skall behandlarnas resonemang om maskulinitet och våld framträda genom de grundvärderingar som behandlarna talar om vad gäller frågor om maskulinitet och manlig dominans. I första avsnittet avhandlas tankar kring begrepp som könsmaktsordningen kopplad till strukturella feministiska förklaringar till våld och vidare redogörs deras förhållningssätt till förändringsarbetet med männen i behandling samt även beskrivningar av den våldsutövande mannen.

6.3.1 Könsmaktsordningen

Det som framförallt framhålls är att det behöver finnas flera perspektiv och förklaringsmodeller för att synliggöra problematiken och belysa den från flera håll. Bland annat tar behandlare upp att det finns andra parametrar som exempelvis klass, etnicitet och utbildning som också är viktiga att belysa. När det gäller maskulinitet och våld sett utifrån strukturella feministiska förklaringar menar B1 att "Jag är intresserad av maskuliniteten, hur vi formar oss själva som män och vilka konsekvenser det får ... könsmachtsteorin är ett väldigt trubbigt verktyg tycker jag". Andra har uttryckt att det handlar om värderingar och hur vi är mot varandra och vad som legitimerar att en grupp ska ha makt över en annan. B5 uttrycker det såhär "... den patriarkala strukturkunskapen kan vara en hjälp för mig i mitt jobb med att få mannen att inse att ... vad är det som gör att du ska ha rätt till de här sakerna..." och

menar vidare att det handlar om en förklaringsmodell som kan synliggöra en del av problematiken, men som behöver konkretiseras på en basal nivå. I behandlingsarbetet med männen är det i huvudsak på individnivå som man synliggör den typen av problematik. Något som B3 framhåller är svårigheten med att bemöta den kategorin av våldsutövande män som är av den traditionella dominanta maskulina karaktären och beskriver ett scenario "Jag är familjens överhuvud och det är jag som bestämmer vad min hustru ska göra och han förstår inte ens min diskussion kring jämställdhet ... där är det svårt för mig... inte omöjligt...". B3 menar vidare att det finns kunskapsluckor när det kommer till den typen av problematik. B2 lyfter också ett resonemang från samma kategori av våldsutövande män "Det får ju ha blivit hur jämlikt som helst men det är ju ändå jag som är man ... då ska jag ju tjäna mest pengar och så ska jag göra karriär. Det är ju en väldigt bra utgångspunkt, för vem säger det...". Det framkommer olika sätt att se på problematiken där ett ifrågasättande av traditionellt manliga privilegier är centralt. Behandlarna tar diskussionen genom att ställa motfrågor och ifrågasätta männens motiv. B6 lägger också fram en bild av män som utövar makt och kontroll och menar att problemet ligger på individnivå "Det är sällan de här kvinnorna får göra någonting som de själva vill göra ... så fort de går ut så blir de hämtade av mannen mitt i natten, även om det kanske verkar jättekonstigt ... det blir mer makt och kontroll över individen, men inte på något strukturellt manligt perspektiv, så tänker jag att det är...". Här menar behandlaren att det handlar om makt och kontroll över sin partner och inte kvinnokollektivet. B2 lyfter att "Det är självklart att det finns en könsmaktsordning ... det kompliceras ju av att det finns andra strukturer också av över- och underordning, klass, etnicitet...". Alla är dock överens om att könsmaktsordningen är viktig, men inte en konkret del av behandlingen. Eller som B4 menar "... könsmaktsordningen i behandling kommer inte så där jätte ofta om jag bara talar utifrån mig själv. Jag skulle säga att det är mer något som vi pratar om i själva gruppen i så fall. Olika förhållningssätt...". Några behandlare lyfter att det kan vara en uppförsbacke med alla dessa normer kring maskulinitet och hur de kan användas i behandling och menar vidare att våldet måste vara det som är i fokus och att de patriarkala maktstrukturerna därför blir på fel nivå. Att vara kritisk inför hur den traditionella bilden av mannen beskrivs är dock en viktig del

6.3.2 Maskulinitet och våld

Det beskrivs tydligt av behandlarna att män som utövar våld i nära relationer inte har ett och samma karaktärsdrag eller en och samma problematik i grunden. Det framkommer en bild att det finns ett stort mörkertal när det gäller män som utövar våld och att de som söker sig till behandling bara utgör en liten del av det totala antalet. Behandlare menar att det i huvudsak handlar om två kategorier av våldsutövande män där den ena mer har karaktären av manlig dominans och den andra mer bygger på känslor kopplade till relationellt samspel där den sistnämnda kategorin framställs som vanligast. Huvudsakligen beskrivs den våldsamme mannens problematik handla om det B3 menar att det är just i nära relation som huvudparten av männen, som har kontakt med verksamheten, initialt triggas till våld "... det är ju inte säkert att de är våldsamma i övrigt ... det är just i nära relation ... då är det rädsla för

att bli övergiven...". Den kategori av våldsutövande män som nämns ovan kallas också för situationsvåld, där olika känslomässiga triggande punkter utlöser våld som exempelvis kränkt manlighet, rädslor för att bli övergiven och känslor av vanmakt och skam. Känslan av vanmakt beskrivs också av B4 "Vanmakt och sårbarhet är väl en sak som vi förhåller oss ganska mycket till ... vi tänker att det är just sårbarheten som leder till ilska, som leder till våld ... det blir också kopplat till bakgrund, den psykologiska ryggsäcken som man bär med sig". Behandlare beskriver även ett terroriserande våld och benämner männen som familjeterrorister och syftar här på män som utövar en diktatur i hemmet. Bilden av våldsproblematiken som framkommer handlar bland annat om att utöva kontroll genom att inskränka friheten för sin partner. Detta kan till en början uppfattas som en välgärning då mannen hämtar, lämnar och stämmer av med henne vad hon gör för att han bryr sig om henne, för att sedan utvecklas till ett osunt kontrollerande som kan eskalera och utmynna i fysiskt våld. B5 uttrycker det som "... de andra gångerna kanske han har utövat kontroll ... den gången lyckades han inte kontrollera sitt våldsbeteende utan gick över gränsen så att våldet blev uppmärksammat av till exempel polis, sjukvård, grannar ...". Den man som beskrivs som en familjediktator framstår som mindre vanligt förekommande av behandlarna. Det framkommer dock beskrivningar av männen där många personlighetsdrag tillskrivs som både traditionellt maskulina och karaktärsdrag och beskrivningar som handlar om att det är mannens uppgift att tala om för sin partner vad hon får och inte får göra. Samtidigt beskrivs en bild att de flesta männen förstår tanken om jämställdhet samt att de tar ansvar hemma.

Bilden av män och våld påverkar förmodligen maskuliniteten på flera nivåer. B2 menar att "Vi växer upp och får lära oss att inte använda våld, men för bara ett tag sedan var det straffbart att inte lära sig att använda våld, dödligt våld, nämligen lumpen. Det är ju självklart att det sätter spår...". B1 menar att våldet normaliseras genom exempelvis kampsporter eller när våld är status i en kontext i vissa kulturer, och sedan spiller över i en annan kontext: "När man blir uppluckrad i försvar, med alkohols påverkan eller desperation och kris så är det inte så underligt om det spiller över om man har tränat hjärnan till aggressivitet och kamp. Jag tycker att det är maskulinitetens baksida som inte hanterats". Det lyfts att normer i samhället kring hur en man ska vara är en viktig del och att det spiller över på själva identitetsskapandet som man. Här beskrivs inte bara modellinläring från anknytningsrelationer utan också att det finns en påverkan utifrån. Behandlarna har delat med sig av många beskrivningar utifrån vad de själva tänker om maskulinitet och typiska maskulina beteenden. Maskulina egenskaper som att ta ledarrollen och att bestämma har beskrivits som ett tydligt traditionellt maskulint drag. Utöver detta har även exempel på makthavare och inflytelserika män beskrivits inverka på hur maskulinisering skapas. En annan viktig punkt som behandlarna redogjort för har varit beskrivningarna om att typiska maskulina drag handlar om ett avståndstagande till känslor och sårbarhet. Det som också genomsyrat behandlarnas uppfattning om våldsproblematiken är att den är komplex och måste ses utifrån flera förklaringsmodeller och att det inte enbart går att lyfta

maskulinitetens baksidor i förhållande till våldet, utan även att integrerade modeller som utgår från både individuella och strukturella förklaringar måste ses som en helhet.

7. Analys av resultat

Kategoriseringarna av resultatet har under analysen slagits samman till tre övergripande rubriker. De teman som plockats ut vävs här samman med tidigare forskning, litteratur om våld, rapporter, referensgranskade artiklar och studiens teoretiska utgångspunkter.

7.1 Framgångsfaktorer i behandling

De kategoriseringar som valts ut från intervjuerna med behandlarna under denna rubrik är: *allians och tillit*, *gruppbehandling* samt *struktur och strategi i behandling*. Utifrån den psykodynamiska teoribildningen framställs särskilt *anknytning* och *mentaliseringsförmåga* av behandlarna som en viktig utgångspunkt för att få en beskrivning av männens personliga bakgrund. Den psykodynamiska teoribildningen beskrivs som en viktig utgångspunkt och en del av den behandlingsstruktur som både ATV-verksamheterna och Manscentrum arbetar efter. Behandlarna lyfter bemötandet som viktigt liksom att skapa ett rum av tillit för att få männen att känna sig trygga. Detta görs genom att signalera att de är där för att lyssna på deras historia och genom att visa förståelse för att våldet är svårt att tala om. Behandlarna poängterar också att det är själva handlingen som inte är bra, genom att skilja på person och beteende. Bemötandet är det behandlarna menar är viktigt för att bygga en allians och kan kopplas till det som Oscarsson (2009) menar är av största vikt för att en behandlingsinsats ska fungera. Behandlarna menar också att det är alliansen som ligger till grund för att kunna konfrontera männen och ifrågasätta deras beteenden, men att det behöver göras mot en bakgrund av förståelse för den enskilda individens situation. Ett sätt att synliggöra våldet är att fråga om detaljer för att hjälpa männen att sätta ord på och beskriva våldet genom att ställa fördjupande frågor. Detta görs också för att synliggöra händelserna och lyfta konsekvenserna. Strategierna utgör en viktig utgångspunkt för behandlingen och för att synliggöra våldet och den som bär ansvar för det. Denna strategi kan kopplas till det som Wennerberg (2013) lyfter när det gäller mentalisering och att förstå sig själv och sitt eget agerande, vilket är en central del av behandlingen. Ett synliggörande av konsekvenserna blir sedan själva drivkraften för att kunna betona ansvaret och kunna reflektera över intentionerna med våldshandlingen. Vidare lyfts gruppbehandlingen som en stor framgångsfaktor. Saunders (2008) visar i sin sammanställning att just gruppinterventioner är den vanligaste formen av behandling och att det är en metod som ursprungligen kommer från Duluthmodellen. Gruppbehandlingen är dock utformad på olika sätt. Bortsett från strukturen menar både behandlarna på ATV och Manscentrum att gruppbehandlingen till viss del styrs av medlemmarna själva och att behandlarna låter deltagarna hjälpa varandra med att tala det som är svårt. Behandlarna får på så sätt en friare roll och behöver inte vara lika rädd om alliansen. Gruppdeltagarna kan också genom sina olika erfarenheter visa nya sidor

och väcka tankar hos varandra. Det behövs ett antal perspektiv för att belysa männens våldsproblematik, vilket behandlare från båda verksamheterna särskilt påpekar under intervjuerna, och vilket lyfts i inledningen. Därför är det av stor vikt att vara närvarande i det som läggs fram som ett problem genom att undvika förutfattade meningar och att vara lyhörd, men samtidigt betona det individuella ansvaret för våldet.

7.2 Maskulinitetsaspekter i behandling

De kategoriseringar som valts ut och lyfts från intervjuerna med behandlarna till denna rubrik handlar om aspekterna *papparollen* samt *män och känslor*. Behandlarna lyfter viktiga ingångar för att komma åt männens inre känsloliv. Alla behandlare är överens om att papparollen är en bra ingång. När det gäller männens olika grad av medvetenhet kring jämställdhet beskrivs alla former av män från en klassisk traditionell maskulinitetstyp till män som ser jämställdhet som en självklarhet. Papparollen och hur man vill uppfattas av sin omgivning lyfts generellt som viktig för reflektioner kring maskulinitet. Här har behandlare också betonat att mansbilden kan förändras genom att ifrågasätta motiv och visa på möjliga vägar till förändring. En viktig utgångspunkt är att få männen att reflektera över hur de vill uppfattas av sina barn och partner. Här lyfts också männens bakgrund och hur deras egen pappa varit under uppväxten. Askeland et al. (2012) belyser att män som går i behandling ofta har en psykologisk ryggsäck med sig och att många varit utsatta för våld som barn. Murrell et al. (2007) visar i sin studie på att modellinlärning har en särskild inverkan från förälder till barn och att våldet går i arv. Alla behandlare i studien lyfter särskilt att de upplever att de män som kommer till deras verksamheter har traumatiska erfarenheter med sig från barndomen, vilket behöver bearbetas som ett steg i behandlingen.

Generellt målas en bild upp att männen som på ett eller annat sätt söker sig till behandling har svårigheter med att tala om känslor. Till det lyfts också att det ofta finns en anknytningsrelation som behöver uppmärksammas och repareras. Behandlare berättar att det är särskilt vanligt att män som inte kan hantera sina känslor istället använder våld. Johansson (2000) redogör för att ett våldsbeteende ofta är ett försvar mot upplevda hot och ett uttryck för gradvis förlust av kontroll. Det traditionellt maskulina identitetsskapandet kännetecknas av hårdhet och ett avvisande av emotioner. Eliasson (2000) menar också att vanmaktskänslor och rädslor för att bli övergiven i dessa fall kan ta sig i uttryck i form av makt och kontroll. Umberson et al. (2003) visar också i sin studie att känslomässigt avståndstagande och svårigheter med stresshantering kan kopplas samman med ett våldsbeteende. Detta tas upp både i litteraturen för denna studie och beskrivs av behandlarna som ett typiskt maskulint drag. Denna mur som byggs upp av försvar kan resultera i att det personliga problemet förs över på partnern i form av projiceringar för att skuldbelägga och fly sitt eget ansvar, vilket Gottzén (2013) även menar kan handla om skamkänslor kring det tabubelagda att som man slå en kvinna.

Behandlarna lyfter att männens våldsproblematik ofta grundar sig i det som beskrivs som situationsvåld. Johnson (2008) menar att den våldstypen är mer styrd av att känslor sätts i gungning

under en konflikt och att det vidare utlöser våldet. Den våldstyp som Johnson vidare beskriver som terrorvåld, där mannen utövar diktatur i hemmet, uppfattas inte som lika vanlig av behandlarna. Utifrån beskrivningar från behandlarna och den forskning och teori som läggs fram i detta avsnitt tycks dessa individuella faktorer vara särskilt relevanta utgångspunkter i behandling. Behandlarnas resonemang om maskulinitet och våld handlar därför mycket om den vanmakt som männen av olika anledningar upplever och som just män med den här problematiken verkar ha svårt att hantera.

7.3 Behandlarnas syn på maskulinitet och våld

De kategoriseringar som valts ut och lyfts från intervjuerna med behandlarna under denna rubrik är *Könsmaktsordningen* och *maskulinitet och våld*. Här redogör de olika behandlarna för flera perspektiv som knyter till feministiska teoribegrepp som könsmaktsordningen. De flesta behandlarna framhåller att en sådan förklaring till våldet släcker ut andra förklaringsmodeller och att det som enskild förklaring inte är verksamt i behandling. En behandlare menar att de pratar mer med kvinnorna som utsatts för våldet om det. En behandlare lyfter också att det handlar om makt och kontroll över individen/partner och inte över kvinnokollektivet. Ett sätt att förstå det som beskrivs av behandlarna när det gäller den punkten är att skilja ut, men också sammanföra det som beskrivs av Connell (1999) som en strukturell förklaring till våldet och det som Johansson (2000) lyfter som en individuell problematik kopplad till mansrollen och själva identitetskapandet. Schrock & Padavic (2007) beskriver att maskulinitetskonstruktionens påverkar hur män formas utifrån normer i samhället genom en interaktionell process som även grundar sig i att skaffa sig konkurrensfördelar (Connell & Messerschmidt, 2005). Schrock & Padavic (2007) menar vidare att om behandlarna betonar hur männen vill uppfattas av sin omgivning och sin familj istället för att anklaga deras kvinnosyn, kan en mindre konfrontativt framtoning uppnås och eventuellt leda till ett bättre resultat under behandlingen. Utifrån Connells (1999) strukturella perspektiv och hegemoniska maskulinitet kan ett övergripande strukturellt problem synliggöras, vilket i sin tur får konsekvenser på individnivå. Behandlarnas beskrivningar om att en del män under behandlingen tycks kämpa med kraven som ställs på att vara man går att koppla den konkurrens Connell & Messerschmidt (2005) menar är utmärkande bland män. Att tränas till aggressivitet och kamp eller att genom lumpen lära sig dödligt våld är exempel på vad som lyfts fram från behandlarna för att förstå hur maskulina normer och våld kan kopplas samman. Det beskrivs också av behandlarna att maskulina drag som utövande av makt och kontroll och manlig dominans i form av traditionella mansbilder skapar en snedvriden bild som även männen beskrivs kämpa emot. Relevansen när det gäller strukturkunskapen uppfattas som viktig kunskap i behandlarnas roll, men tycks också få en allt för konfrontativ och entydig ingång i själva behandlingen med männen. Behandlarna för därför resonemang om en strukturell inverkan på maskuliniseringen, men redogör i huvudsak för dess inverkan på individnivå i behandlingsarbetet. Eliasson (2000) beskriver att behandlingsarbetet bör utgå från männens behov och genomsyras av ett utforskande av de försvarsmekanismer som finns hos de våldsutövande männen. Det tycks vara en viktig

utgångspunkt hos behandlarna att just utgå från männens behov och därför möta männen där de befinner sig, vilket går att knyta till det som Oscarsson (2009) menar är en arbetsallians.

8. Slutsatser

Syftet med studien är att lyfta fram vad behandlare på ATV och Manscentrum anser är verksamt i behandlingsarbetet med våldsutövande män, samt att identifiera behandlarnas syn på maskulinitet för att få en förståelse för vilken maskulinitetsdiskurs som ligger till grund för behandlingsarbetet. Som analysredskap har maskulinitetsteorier på strukturell och individuell nivå använts. Ett sammanställt resultat när det gäller framgångsfaktorer i behandling kan sammanfattas med begreppet arbetsallians. Arbetsalliansen får en djupare mening då behandlarna utifrån den grunden inte bara bygger upp en tillit utan även skapar en plattform för en gemensam agenda när det gäller innehållet i behandlingen. Detta görs med en målsättningen att männen börjar ta ansvar för sina handlingar och slutar använda våld. Detta tillvägagångssätt stämmer överens med tidigare forskning där kritik lyfts fram kring att männens behov inte uppmärksammas i behandlingsformer med en könsmaktsansats i grunden. När behandlarna resonerar kring maskulinitet och våld i behandling redogör de för att papparollen är viktig när det kommer till att samtala med männen om maskulinitet. Papparollen blir en spegling av hur de våldsutövande männen kan uppfattas av andra i sin omgivning och får på så sätt en viktig mentaliserande funktion i ett synliggörande av dem själva. Genom papparollen kommer behandlarna åt männens känsloliv, vilket beskrivs som en utmaning i arbetet som även kan knytas till männens uppväxt där anknytningsproblematik kan behöva lyftas och bearbetas. Analysen visar på att behandlarna tycks mena att de strukturella förklaringarna överskuggar den individuella problematiken som på så vis skapar distans från våldsproblematikens komplexitet och övriga perspektiv. Betydelsen av maskulinitet och mansideal i behandling handlar därför om konkreta beröringspunkter utifrån männens specifika behov under förändringsprocessen, som exempelvis papparollen men även hjälpa männen att hantera känslor av vanmakt, skam och skuld. Det handlar övergripande om att vägen till att nå förändring sker genom att gå in i själva maskulinitetskonstruktionen och fokusera på individuella faktorer, snarare än att belysa det utifrån ett strukturellt feministiskt perspektiv. Behandlarna menar dock att könsmaktsordningen och strukturella förklaringar synliggör viktiga strukturer som de själva behöver ha med sig i sitt arbetet, bland annat för att göra gränsdragningar och ifrågasätta en del av männens resonemang om jämställdhet och upplysa om att det finns alternativa sätt att vara på som människa.

9. Diskussion

Inledningsvis i denna uppsats beskrivs ämnets koppling till socialt arbete och delar av de identifierade problem som i nuläget står för dörren. Under inledningen av studien framkommer att nämnden bör ta ett helhetsgrepp om våld i nära relationer och även inkludera våldsutövande män som delvis handlar

om att i större utsträckning kunna erbjuda insatser även för männen. I bakgrund och tidigare forskning presenteras en bild som visar att uppdelningen offer och förövare kan skapa ett motstånd och att det därför är viktigt att insatser skapar utrymme för männens behov och integrerar dem i problematiken. Det kan därför sammantaget tänkas skapa en växelverkan mellan att män väljer att avstå behandling och utbudet av insatser. Studien visar att bemötandet av männen är en viktig del när det kommer till behandling och att det därför är av vikt att se till männens behov och problematik. Här kan också en farhåga vara att om detta inte balanseras mot männens ansvar för våldet skulle det kunna förminska och överskugga våldshandlingen. Tidigare forskning som läggs fram i studien visar att skam och skuld kan få de våldsutövande männen att flytta över ansvaret på sin partner. Därför krävs en balansgång mellan förståelse och ifrågasättande från behandlarnas sida. Den bilden presenteras också av de intervjuade behandlarna i studien och problemet tycks vara identifierat, men hur det ter sig under behandling är en fråga som kräver ytterligare studier av annan karaktär. En problematisering om hur behandlingsmodeller ska utvärderas är också viktig i sammanhanget då det kan tänkas finnas svårigheter med att mäta framgångar i behandlingsmetoder som bygger på olika teoretiska grunder och saknar tydlig manual. Tidigare forskning pekar på att behandlingsarbetet tycks beskrivas handla om att männen behöver förändras på djupet och få syn på sig själva genom kontakt med sina inre känsloliv. Frågan är därför om det finns tillräckligt med utrymme för den typen av terapeutiska behandlingsinslag i den behandling som idag erbjuds. Att därför vidare undersöka hur behandlingsmetoderna svarar upp emot männens behov av att bearbeta trauman kan tänkas vara relevant i sammanhanget och göras genom longitudinella studier för att följa förändringar över tid. Här finns kanske också ett viktigt inslag när det gäller hur samordnade insatser och stöttning kring eventuella psykiatriska diagnoser kan se ut och hur dessa behov möjligtvis kan behöva tillgodoses av fler än en aktör.

Utifrån studiens teoretiska utgångspunkt ses frågor som rör maskulinitet och våld utifrån strukturer som upprätthåller normer i samhället. När det gäller resultatet från studiens empiriinsamling så framställs att en könsmaktsansats inte är relevant i behandlingen med männen. Detta utifrån att förklaringen angriper problemet på fel nivå och utesluter andra aspekter. Forskning som läggs fram i studien visar att det finns ett motstånd hos männen i behandling när det gäller könsmaktsordningen. En alternativ analys kan därför vara att könsmaktsansatsens betydelse eventuellt förminskas till förmån för individuella förklaringar i samband med alliansbyggandet med männen. Då maskulinitet är viktigt att bearbeta under behandling tycks det därför handla om att förflytta liknande resonemang och knyta det till individens specifika behov av förändring, istället för att tala om ett strukturellt förtryck av kvinnor. En reflektion till varför behandlarna också menar att de flesta män som ingår behandling inte primärt präglas av en traditionell maskulinitet, där makt och kontroll är central, kan också uppfattas som ett uppvärderande av männens individuella problematik. De flesta behandlare beskriver ändå män som utövar kontroll gentemot sin partner och oavsett på vilka grunder det sker kan det trots individuell problematik tänkas vara präglade av både strukturer som legitimerar mäns våld och normer

som skambelägger mäns våld mot kvinnor. Det tycks därför framstå som att behandlarna till stor del hanterar symptomen av en grundproblematik i samhället som går mycket djupare. För att kunna analysera vad som är verksamt i behandlingsarbetet behövs mer omfattande studier i form av både observationsstudier och intervjuer med de våldsutövande männen. Den här studien är för liten för bilda en förståelse för hur behandlingsarbetet egentligen går till. Studien ger däremot en tydlig bild av hur behandlarna på Manscentrum och ATV-verksamheterna resonerar kring framgångsfaktorer, maskulinitet och våld.

Referenser:

- Askeland, I.R., Lomo, B., Strandmoen, J-F., Heir, T. & Tjersland, O.A. (2012). *Kjennetegn hos menn som har oppsøkt Alternativ til Vold (ATV) for vold i nære relasjoner*. (NKVTS rapport, nr 2012:5) Från: <https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/08/Kjennetegn-hos-menn-som-har-oppsokt-Alternativ-til-vold-ATV-for-vold-i-naere-relasjoner.pdf>
- ATV (2017). *Årsrapport 2016 – stiftelsen alternative till vold*. Från <http://atv-stiftelsen.no/wp-content/uploads/2017/01/%C3%85rsrapport-2016-ATV.pdf>
- Babcock, J.C., Green, C.E., & Robie, C. (2004). *Does batterers' treatment work? A meta-analytic review of domestic violent treatment*. *Clin Psychol Rev*, 23(8), 1023-53.
- Broberg, A., Almqvist, K. & Tjus, T. (2003). *Klinisk barnpsykologi: utveckling på avvägar*. Stockholm: Natur och kultur
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Brå (2014). *Brott i nära relationer - En nationell kartläggning*. (Rapport nr, 2014:8). Från: <http://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2014-05-09-brott-i-nara-relationer.html>
- Böhm, T. (2008). *Psykodynamisk behandling för kvinnomisshandlare*. *Läkartidningen*, 105 (8), 450-453. Från <http://www.lakartidningen.se/Functions/OldArticleView.aspx?articleId=8792>
- Connell, R. (1999). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.
- Connell, R.W. & Messerschmidt, J.W (2005). *HEGEMONIC MASCULINITY -Rethinking the Concept*. *GENDER & SOCIETY*, 19 (6), 829-859. doi:10.1177/0891243205278639
- Dutton, C., Corvo, K., & Chen, W-Y. (2009). *Do Duluth Model Interventions With Perpetrators of Domestic Violence Violate Mental Health Professional Ethics?* *ETHICS & BEHAVIOR*, 19(4), 323–340. doi:10.1080/10508420903035323
- Eriksson, M., med Biller, H. och Balkmar, D. (2006). *Mäns våld mot kvinnor och barns upplevelser: interventioner, kunskaper och utvecklingsbehov*. Från <http://www.regeringen.se/contentassets/5ec94ba526ed493f95badf4c04852df2/mans-vald---barns-upplevelser.-en-kartlaggning-av-interventioner-kunskap-och-utvecklingsbehov>

- Eliasson, P.E. (2000). *Män, kvinnor och våld: att förstå och förändra våldsamt beteende : en rapport från Manscentrum i Stockholm*. Stockholm: Carlsson.
- Forsman, B. (1997). *Forskningsetik: en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Frisén, A., Hwang, P. (2012). Utvecklingspsykologi. Individens utveckling i ett livsperspektiv. I P. Hwang, I. Lundberg & A. C. Smedler (Red.). *Grunderna i vår tids psykologi* (s. 163-219). Stockholm: Natur och kultur.
- Gottzén, L. (2013). *Skam, maskulinitet och respons på mäns våld mot kvinnor*. *Socialvetenskaplig tidskrift* 13(2), 75-92. Från <http://svt.forsa.nu/Documents/Forsa/Documents/Socialvetenskaplig%20tidskrift/Artiklar/2013/Skam,%20maskulinitet%20och%20respons%20p%C3%A5%20m%C3%A4ns%20v%C3%A5ld%20mot%20kvinnor%20av%20Lucas%20Gottz%C3%A9n.pdf>
- Gottzén, L. & Jonsson, R. (2012). Goda män och andra män. I L. Gottzén & R. Jonsson (red.), *Andra män: maskulinitet, normskapande och jämställdhet* (s. 7-23). Malmö: Gleerups.
- Herz, M. & Johansson, T. (2012). Sociala insatser och interventioner. I M. Herz (red.), *Kritiskt socialt arbete* (s. 56-75). Malmö: Liber.
- Isdal, P. (2001). *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia.
- Johansson, T. (2000). *Det första könet?: mansforskning som reflexivt projekt*. Lund: Studentlitteratur.
- Johnson, P. M. (2008). *A typology of domestic violence Intimate terrorism, violent resistance, and situational couple violence*. Boston: Northeastern University Press
- Jönson, H. (2010). *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning & socialt arbete*. Malmö: Liber.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2011). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Langemar, P. (2008). *Kvalitativ forskningsmetod i psykologi: att låta en värld öppna sig*. Stockholm: Liber.

- Mattsson, T. (2011). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. Malmö: Gleerups Utbildning.
- Murrell, A.R., Christoff, K.A. & Henning, K.R. (2007). *Characteristics of Domestic Violence Offenders: Associations with Childhood Exposure to Violence*. *J Fam Viol*, 7 (22), 523–532. doi:10.1007/s10896-007-9100-4
- Oscarsson, L. (2009). *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten: en introduktion för praktiker, chefer, politiker och studenter*. Stockholm: SKL Kommentus.
- Patel, A., & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Proposition 2006/07:38. *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*. Från: <http://www.regeringen.se/49bbdf/contentassets/96404117067a4a61a3d62d4be18bc826/socialtjanstens-stod-till-valdutsatta-kvinnor-prop.-20060738>
- Saunders, D.G. (2008). *Group Interventions for Men Who Batter: A Summary of Program Descriptions and Research*. *Violence and Victims*, 23(2), 156-172. doi:10.1891/0886-6708.23.2.156
- Schrock, D. & Padavic, I. (2007). *Negotiating hegemonic masculinity in a batterer intervention program*. *Gender & Society*, 21(5), 625-649. doi:10.1177/0891243207304975
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Hämtad 8 juni, 2017, från Riksdagen http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svenskforfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453
- SKL (2011). *Våldsförebyggande arbete med män – en kunskapsöversikt*. Från: <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-716-0.pdf>
- Socialstyrelsen (2010). *Behandling av män som utövar våld i nära relationer – en utvärdering*. Från <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18090/2010-6-34.pdf>
- Socialstyrelsen (2016). *Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. Från

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20252/2016-6-37.pdf>

SOU 2004:121. *Slag I luften – En utredning om myndigheter, mansvåld och makt*. Från

<http://www.regeringen.se/49bbb4/contentassets/1967d5166fda440abc35d094d60b1c0f/slag-i-luften.-en-utredning-om-myndigheter-mansvald-och-makt-del-1-av-2-sou-2004121>

SOU 2015:55. *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck*.

Från http://www.regeringen.se/contentassets/738becd6961e4a3d8d986c00b8c8bc9e/nationell-strategi-mot-mans-vald-mot-kvinnor-och-hedersrelaterat-vald-och-fortryck-sou_2015_55.pdf

Umberson, D., Kristin L., Anderson, K. W., & Meichu D.C. (2003). *Relationship dynamics, emotion state, and domestic violence: A stress and masculinities perspective*. *Journal of Marriage and Family*, 65(1), 233-47. doi:10.1111/j.1741-3737.2003.00233.x

Wennerberg, T. (2013). *Själv och tillsammans: om anknytning och identitet i relationer*. Stockholm: Natur och Kultur.

Westmarland, N., & Kelly, L. (2013). *Why Extending Measurements of 'Success' in Domestic Violence Perpetrator Programmes Matters for Social Work*. *British Journal of Social Work*, 13(43), 1092-1110. doi:10.1093/bjsw/bcs049

Bilaga 1. Intervjuguide

STRUKTUR, STRATEGIER OCH METODER I BEHANDLINGSARBETET

Vad uppger praktikerna är verksamt och vad grundar de sina observationer på?

Hur kom det sig att du började jobba på ATV?

-Vad har du för utbildning?

Hur har männen fått kontakt med er?

-Vilka anledningar ser du har påverkat männen att söka hjälp?

-Hur skulle du beskriva männen som söker sig till er?

Tror du att verksamhetens koppling till kommunen påverkar männens val av behandling?

-marknadsföring information? Koppling till socialtjänsten?

-positivt/negativt med koppling till kommunen?

-Hur ser du på fältet behandling för våldsutövande män?

Hur styrs och läggs behandlingen upp?

-Screening? (finns grunder för hur individuell behandlingsplan läggs upp?)

-Hur planerar du som behandlare vilka strategier som ska användas under behandlingen?

-Hur tillgodoses klientens önskemål i genomförandet?

-Lägger ni upp gemensamma mål för behandlingen?

-Arbetar er verksamhet utifrån en genomförandeplan och hur planeras den?

Har ni i verksamheten olika behandlare för olika individuella beskrivningar av problematiken?

-Vad finns det för likheter och skillnader i gruppen av behandlare som finns i verksamheten?

Hur arbetar du som behandlare för att få männen att ta ansvar för våldet?

-Vilka framgångsfaktorer ser?

-Vilka krav/uppmaningar ställer du på männen under behandling?

Hur arbetar ni med konsekvenserna av våldet kopplat till känslor hos våldsutövaren?

Hur skulle du som behandlare beskriva männens behov?

-vilka variationer ser du och hur anser du att ni som verksamhet kan tillgodose männens behov.

Vilka framgångsfaktorer är viktiga för att få männen att stanna kvar i behandlingen?

FRÅGOR KOPPLAT TILL MANLIGHETSDISKURS

Vilka centrala manlighetsnormer framkommer i de strategier och metoder som används i behandlingsarbetet?

Hur anser du att maskulinitetsnormer och manlighetsideal synliggörs i behandlingsarbetet?

Vad använder du som behandlare för ord och begrepp som kopplar till maskulinitet och manlighet under behandling?

-Använder du begrepp som knyter till könsmaktsordningen och feminism?

-Hur beskriver du att dessa begrepp?

Har normer kopplat till maskulinitet och mansideal en given plats i behandlingen anser du?

-Går det att härleda till en viss del av behandlingen?

Finns det anledningar att undvika att tala om maskulinitet och mansideal och på vilka grunder görs det i så fall?

-Skiljer sig ovannämnda aspekter mellan individuellt samtalsstöd och gruppsamtal?

-Hur?

FRÅGOR KOPPLAT TILL OLIKA FÖRKLARINGSMODELLER

Vilka teoretiska antaganden har format behandlingsmetoderna?

Hur skulle du beskriva ATV:s behandlingsmetoder?

-Vilka teorier om våldsprevention är centrala i er verksamhet?

Hur ser ni som behandlare på ATV om individuella faktorer kopplat till våld? (att våld kommer inifrån; evolutionära, psykoanalytiska, patologiska)

Hur ser ni som behandlare på ATV på sociala faktorer kopplat till våld? (att våld kommer utifrån; våldsbeteendet tolkas som något som skapats i ett socialt sammanhang).

Hur ser ni som behandlare på ATV på systemorienterade förklaringar kopplat till våld? (Individen i sitt sociala sammanhang som påverkas av olika faktorer på olika nivåer, både av individuella- och strukturella faktorer).

Hur ser ni som behandlare på ATV på förklaringar om våld som handlar om maskulinitets normer kopplat till makt och patriarkala strukturer? (Att mäns våld mot kvinnor är kopplat till kön och makt och att det snarare handlar om strukturella förklaringar före individuella)